

**KYSELYLOMAKE RÖNTGENHOITAJAOPISKELIJOILLE KUOPION
KAUPUNGIN SOSIAALI- JA TERVEYSKESKUKSEN
KUVANTAMISPALVELUISSA**

**Paula Kohtalo
Sini Långström**

Opinnäytetyö

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Radiografian ja sädehoidon koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Paula Kohtalo, Sini Långström	
Työn nimi Kyselylomake röntgenhoitajaopiskelijoille Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluissa	
Päiväys	21.11.2011
Sivumäärä/Liitteet	55/15
Ohjaaja(t) Lehtori Pirjo Leppäsaari	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskus, kuvantamispalvelut	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyönä laadittiin kyselylomake Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluihin. Kyselylomakkeen tarkoituksena on saada palautetta kuvantamispalveluissa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa olevilta röntgenhoitajaopiskelijoilta heidän saamastaan harjoittelun ohjauksesta. Työn tavoitteena on, että laaditulla kyselylomakkeella kuvantamispalveluiden henkilökunta saisi palautetta tarjoamastaan ohjauksesta ja voisi saadun palautteen perusteella kehittää ohjaustaan. Toisaalta työn tavoitteena on myös helpottaa röntgenhoitajaopiskelijoiden palautteen antamista kuvantamispalveluihin.</p> <p>Opinnäytetyö oli kehittämistyö, jossa pyrittiin aikaisempien tutkimusten ja olemassa olevan tiedon avulla perehtymään kattavasti siihen, mitkä tekijät ovat keskeisessä asemassa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Aikaisemmista tutkimuksista nousi neljä keskeistä tekijää, joista muodostettiin pääteemat kyselylomakkeelle. Ne olivat perehdytys, työyhteisön ilmapiiri, opiskelijan ja ohjaajan välinen ohjaussuhde ja oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välinen yhteistyö. Lisäksi tärkeäksi aihealueeksi koettiin myös röntgenhoitajan ammatillinen osaaminen, joka otettiin vielä viidenneksi pääteemaksi kyselylomakkeelle. Näistä viidestä aihealueesta muodostettiin kysymyksiä ja väittämiä. Kyselylomake jää Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluiden käyttöön.</p> <p>Kyselylomake sisältää yhteensä 35 kysymystä. Lomakkeen alussa on kaksi vastaajan taustatietoja kartoittavaa monivalintakysymystä. Suurin osa kyselylomakkeen kysymyksistä on Likert-asteikollisia väittämiä. Lomake sisältää myös neljä avointa kysymystä, joiden tarkoituksena on täydentää muita kysymyksiä. Lomakkeen alkuun laadittiin saatesanat vastaajalle, joiden tarkoituksena on motivoida vastaajaa vastaamaan sekä kertoa vastaajalle kyselyn tarkoituksesta. Lomake on laadittu niin, että se soveltuu kvantitatiivisen tutkimuksen tekemiseen. Myöhemmin vastausten perusteella voidaan tehdä kvantitatiivinen tutkimus opiskelijaohjauksen laadusta Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluissa.</p>	
Avainsanat Ohjaus, ammattitaitoa edistävä harjoittelu, kyselylomake	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme of Radiography and Radiationtherapy			
Author(s) Paula Kohtalo, Sini Långström			
Title of Thesis A questionnaire for radiographer students in the x-ray department in Kuopio healthcare centre			
Date	21.11.2011	Pages/Appendices	52/13
Supervisor(s) Senior lecturer Pirjo Leppäsaari			
Client Organisation/Partners Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden keskus, kuvantamispalvelut			
<p>Abstract</p> <p>The purpose of this thesis was to develop a questionnaire for the x-ray department in Kuopio healthcare centre. The purpose of the questionnaire is to collect information and receive feedback from radiographer students about the quality of the guidance during their clinical practice. The long-term objective of this thesis is to improve the quality of student guidance through the feedback received from the questionnaire if it turns out to be necessary. On the other hand the objective is to make giving feedback easier to the radiographer students.</p> <p>This thesis was a development project based on research material. The aim was to find out the crucial factors in clinical practice through existing literature and previous research. On the grounds of the previous research we came up with four key factors in clinical practice from which we created the themes for the questionnaire. The themes were orientation, atmosphere of the work community, student-tutor relationship and cooperation of the clinical practice place and the polytechnic.</p> <p>The fifth theme that was added to the questionnaire was occupational competence of a radiographer. The questionnaire includes questions and statements formed from these five themes. The questionnaire will remain at the use of Kuopio's health-care centre's x-ray department.</p> <p>The questionnaire includes altogether 35 questions and statements. In the beginning of the questionnaire there are two questions about the respondents background information that are multi-choice questions. The majority of the questionnaires questions are Likert-scaled statements. The questionnaire also includes four open format questions that are supposed to reinforce other questions or statements. At the beginning of the questionnaire there are introductory remarks for the respondent. The purpose of the introductory remarks is to motivate the respondent to reply and also to explain the purpose of the questionnaire to the respondent. The questionnaire is suitable for quantitative research. The answers of the questionnaire can be used to research the quality of student guidance on the x-ray department in Kuopio healthcare centre later on.</p>			
<p>Keywords</p> <p>Guidance, clinical practice, questionnaire</p>			

SISÄLTÖ

1	OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS	6
2	AMMATTIKORKEAKOULUTUS	8
2.1	Röntgenhoitajan ammattikorkeakoulutus	9
2.2	Röntgenhoitajan ammatillinen osaaminen	10
3	AMMATTITAITOA EDISTÄVÄ HARJOITTELU	12
3.1	Perehdytys.....	12
3.2	Työyhteisön ilmapiiri	13
3.3	Opiskelijan ja ohjaajan ohjaussuhde	14
3.4	Ammatillinen osaaminen	15
3.5	Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välinen yhteistyö	15
4	OPISKELIJAOHJAUS	16
4.1	Opiskelijaohjauksen laatuvaatimukset.....	16
4.2	Opiskelijaohjaaja	18
4.3	Röntgenhoitajaopiskelijan ammattitaitoa edistävä harjoittelu	19
5	KVANTITATIIVISEEN TUTKIMUKSEEN SOVELTUVAN KYSELYLOMAKKEEN RAKENTAMINEN	20
5.1	Kvantitatiivinen tutkimus.....	20
5.2	Kyselylomakkeen rakentamiseen käytetty aineisto ja sen analysointi	20
5.3	Kyselylomakkeen rakenne ja sisältö	24
5.4	Valmis kyselylomake	28
6	POHDINTA	30
6.1	Kyselylomakkeen arviointi	30
6.2	Luotettavuus	32
6.3	Eettisyys.....	33
6.4	Oma ammatillinen kasvu	34
	LÄHTEET	36

LIITTEET

Liite 1. Kirjallisuushaku taulukoituna

Liite 2. Saatekirje vastaajille

Liite 3. Kyselylomake

Liite 4. Opinnäytetyön SWOT-analyysi

1 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TARKOITUS

Opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia kyselylomake Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluihin. Opinnäytetyö on aineistolähtöinen kehittämistyö, sillä pyrimme aikaisempien tutkimusten ja olemassa olevan tiedon avulla kehittämään kyselylomakkeen, jolla röntgenhoitajaopiskelijat voivat antaa palautetta saamastaan ohjauksesta ammattitaitoa edistävän harjoittelun päätyttyä. Kyselylomake on kirjallinen ja siihen vastataan anonyymisti. Tavoitteena on, että kyselylomakkeella kerätyn tiedon avulla kuvantamispalveluiden henkilökunta voi tarvittaessa kehittää opiskelijaohjauksen laatua.

Kehittämistöissä yleisesti tavoitteena on luoda uusia tai parantaa entisiä palveluja tutkimustulosten avulla. Kehittämistyö on sekä prosessi että tulos, jolla tavoitellaan yleisesti muutosta parempaan. Useimmiten kehittämistyöt ovat lähtöisin käytännön toiminnan ongelmista tai puutteista. Usein terveydenhuollossa työelämään kytkeytyvät kehittämistyöt ovat ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa tehtäviä opiskelijan oppimista edistäviä opinnäytetöitä. Työelämän ongelmien ratkaisemisen lisäksi näiden kehittämistöiden tarkoituksena on tarjota opiskelijalle mahdollisuus saada lisävalmiuksia tutkivaan työotteeseen työelämässä. (Heikkilä, Jokinen & Nurmela 2008, 21, 55–57.)

Valitsimme tämän aiheen opinnäytetyöllemme, koska keskustellessamme kuvantamispalveluiden henkilökunnan kanssa kävi ilmi, että opiskelijoiden antama palaute on tällä hetkellä jokseenkin puutteellista. Kuvantamispalveluissa oli aiemmin käytössä Savonia-ammattikorkeakoulun oma harjoittelun ohjauspalautelomake, mutta sen käytöstä luovuttiin yhteistuumin Savonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Tällä hetkellä kuvantamispalveluissa ei ole käytössä minkäänlaista palautelomaketta opiskelijaohjauksesta. Kehittämistyön tuloksena syntyneestä kyselylomakkeesta on hyötyä sekä kuvantamispalveluiden henkilökunnalle että röntgenhoitajaopiskelijoille. Uskomme, että röntgenhoitajaopiskelijoiden on helpompi antaa realistista palautetta anonyymisti lomakkeen muodossa kuin esimerkiksi kertoa suullisesti saamastaan ohjauksesta suoraan harjoittelupaikkaan.

Kuvantamispalveluilla tarkoitetaan tässä yhteydessä pääasiassa natiiviröntgen- ja ultraäänitutkimuksia, joita tehdään Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluissa, sekä kaikkea mikä niiden tuottamiseen läheisesti liittyy.

Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalvelut toimii Kuopion pääterveysasemalla ja Harjulan sairaalassa. Kuvantamispalveluiden vakituiseen henkilökuntaan kuuluu osastonhoitaja, röntgenhoitajia ja terveyskeskusavustajia, jotka työskentelevät yksikön toimistoissa. (Kuopion kaupunki 2010.) Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalvelut on monille röntgenhoitajaopiskelijoille ensimmäinen radiografiatyöhön suuntautuva harjoittelupaikka. Näin ollen opiskelijaohjauksen merkitys korostuu.

Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalvelut on osa Kuopion kaupungin organisaatiota. Kuopion kaupungilla on kuusi palvelualueita: vetovoimaisuuden, kaupunkiympäristön, hyvinvoinnin edistämisen, kasvun ja oppimisen, perusturvan ja terveydenhuollon palvelualueet. Terveydenhuollon palvelualue jakautuu kolmeen päähaaraan, jotka ovat avohoidon palvelut, sairaalapalvelut sekä mielenterveys- ja päihdepalvelut. Avohoidon palvelut jakaantuvat vielä vastaanottoyksikköön, suunterveydenhoitoyksikköön, terveydenhoitoyksikköön sekä kuntoutusyksikköön. Kuvantamispalvelut kuuluvat näistä avohoidon palveluihin ja niissä vastaanottoyksikön alaisuuteen. (Kuopion kaupungin organisaatiokaavio 2011; Palvelualueiden organisaatiokaavio 2011.)

Toteutimme opinnäytetyömme siten, että perehdyimme kattavasti kirjallisuuden ja aikaisempien tutkimusten perusteella siihen, mitkä ovat keskeiset tekijät, jotka vaikuttavat siihen, että ammattitaitoa edistävä harjoittelu onnistuu mahdollisimman hyvin tukemaan opiskelijan ammatillista kasvua, kehitystä ja oppimista. Näiden teoretietojen perusteella kokosimme keskeiset aihealueet, jotka pyrimme mahdollisimman hyvin operationalisoimaan kyselylomaketta varten. Lisäksi teimme yhteistyötä Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluiden henkilökunnan kanssa ja otimme huomioon heidän toivomuksiaan kyselylomakkeen sisällöstä. Muotoilimme kyselylomakkeen siten, että se vastaa Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluiden tarvetta mahdollisimman monipuolisesti.

Opinnäytetyömme tarkoitus pohjautuu opiskelijaohjauksen laadun tärkeyteen terveysalalla ja sen keskeisiä käsitteitä ovat ohjaus, ammattitaitoa edistävä harjoittelu ja kyselylomake.

2 AMMATTIKORKEAKOULUTUS

Ammattikorkeakoulutus tapahtuu ammattikorkeakouluissa, jotka ovat osa korkeakoulujärjestelmää. Korkeakoulujärjestelmä koostuu ammattikorkeakouluista ja yliopistoista, ja ne muodostavat yhdessä korkeakoululaitoksen. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän vaatimuksiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin. Lisäksi ammattikorkeakoulutuksen tulee edistää elinikäistä oppimista. (Ammattikorkeakoululaki 2003/351.) Ammattikorkeakoulujen koulutusaloja ovat humanistinen ja kasvatustieteiden ala, kulttuuriala, yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala, luonnontieteiden ala, tekniikan ja liikenteen ala, luonnonvara- ja ympäristöala, sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala, sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Ammattikorkeakoulututkinnot ovat ammattikorkeakoulun perustutkintoja. Lisäksi ammattikorkeakouluissa voidaan suorittaa ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352.)

Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot järjestetään koulutusohjelmina. Ammattikorkeakoulut suunnittelevat ja järjestävät koulutusohjelmien opintokokonaisuudet siten, että ne suuntautuvat työelämän ammatillista asiantuntemusta edellyttämään tehtäväalueeseen ja sen kehittämiseen. Ammattikorkeakoulujen koulutusohjelmissä voi olla erilaisia suuntautumisasihtoehtoja. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352.)

Ammattikorkeakouluopinnoihin kuuluu perus- ja ammattiopintoja, vapaastivalittavia opintoja, opinnäytetyö ja ammattitaitoa edistävää harjoittelua. Perusopintojen tarkoituksena on perehdyttää opiskelija koulutusalaan yleisiin teoreettisiin perusteisiin ja viestintään. Ammattiopintojen tarkoituksena on perehdyttää opiskelija oman alansa ammatilliseen tehtäväalueeseen ja sen keskeisiin sovelluksiin. Ammattiopinnot on järjestettävä siten, että valmistuttuaan opiskelija kykenee työskentelemään tehtäväalueen asiantuntijatehtävissä itsenäisesti. Opinnäytetyön keskeisimpänä tavoitteena on kehittää opiskelijan valmiuksia tietojen ja taitojen soveltamiseen käytännön asiantuntijatehtävissä. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija keskeisiin käytännön työtehtäviin ammattiopintojen kannalta. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija osaa soveltaa tietojaan ja taitojaan työelämässä. Ammattikorkeakoulutuksessa keskeistä on yhteys

työelämään ja suoritettavat tutkinnot ovat ammatillisipainotteisia korkeakoulututkintoja. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011.)

2.1 Röntgenhoitajan ammattikorkeakoulutus

Röntgenhoitajan koulutus toteutetaan Suomessa radiografian ja sädehoidon koulutusohjelman kuudessa terveysalan ammattikorkeakoulussa (Helsingissä, Tampereella, Turussa, Oulussa, Kuopiossa ja Vaasassa). Terveysalan koulutuksen ohjaavia arvoja ovat ihmisarvo, terveys, oikeudenmukaisuus, tasa-arvoisuus, vastuullisuus ja vapaus. Lisäksi toimintaa ohjaa jatkuva ammattitaidon kehittäminen ja ylläpitäminen sekä tutkiva ja kehittävä työote. Ammattikorkeakoulutus tähtää osaavien ja työtä kehittävien ammattihenkilöiden koulutukseen. Terveysalan koulutuksen tarkoituksena on vastata yhteiskunnan terveydenhuollon eri osa-alueiden tarpeisiin. Terveysalan koulutuksen tason ja sen tuottaman osaamisen tulee olla yhdenmukaista maan eri ammattikorkeakouluissa. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2010.)

Nykymuotoinen röntgenhoitajakoulutus on Suomessa melko nuorta. 1950-luvulla aloitettiin röntgenteknillisen apulaisen yksivuotinen koulutus. 1960-luvulla koulutus muuttui kaksivuotiseksi ja samalla tutkintonimike muutettiin röntgenhoitajaksi. Niin sanottu vanhamuotoinen röntgenhoitajakoulutus kesti 1970-luvulta, keskiasteen koulu-uudistuksen voimaan tuloon asti, vuoteen 1987. Vanhamuotoinen röntgenhoitajakoulutus kesti keskimäärin kaksi ja puoli vuotta. Röntgenhoitajan perustutkintoon liitettävä yksivuotinen erikoistumiskoulutus alkoi 1970-luvulla ja päättyi vuonna 1994. 1990-luvun opistoasteen koulu-uudistuksen myötä röntgenhoitajakoulutus siirtyi ammattikorkeakouluihin. Virallinen tutkintonimike nykyään on röntgenhoitaja (AMK). (Suomen röntgenhoitajaliitto ry 2011.)

Nykyinen röntgenhoitajan koulutusohjelman laajuus on 210 opintopistettä ja se suoritetaan tavanomaisesti kolmen ja puolen vuoden aikana. Opinnoista 90 opintopistettä toteutetaan ammattitaitoa edistävänä harjoitteluna. Ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta 15 opintopistettä toteutetaan opinnäytetyönä. Röntgenhoitajan ammattikorkeakoulutukseen sisältyy moniammatillisesti toteutettavia opintojaksoja ja projektitöitä, jotka kuuluvat kaikkien terveysalan koulutusohjelmien opetussuunnitelmiin. Opetussuunnitelma on laadittu siten, että erilaiset opiskelumenetelmät, kuten verkko-opinnot mahdollistuvat. Lisäksi opiskelun aikana

on mahdollista osallistua kansainväliseen yhteistyöhön esimerkiksi toimimalla vaihtopilaana. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2010.)

Savonia-ammattikorkeakoulussa radiografian ja sädehoidon koulutusohjelman perustana on opiskelijan oppiminen opetuksen ja opiskelun strategian mukaisesti. Strategian mukainen oppimisnäkemys korostaa ammatillisen asiantuntemuksen kehittymistä, jota tuetaan opetuksella ja ohjauksella. Opiskelijan itseohjautuvuutta korostetaan, sillä hän on itse vastuussa omasta ammatillisesta kasvustaan ja kehittymisestään. Lähiopetuksen tehtävänä on tukea opiskelijan itsenäistä opiskelua. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2010.)

2.2 Röntgenhoitajan ammatillinen osaaminen

Röntgenhoitajan ammattia on oikeus harjoittaa laillistettuna ammattihenkilönä terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen luvalla. Lupa myönnetään hakemuksen perusteella, ja se edellyttää, että hakija on suorittanut röntgenhoitajan ammattiin johtavan koulutuksen Suomessa. (Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 1994/559.)

Röntgenhoitajan tehtävä on toimia radiografia- ja sädehoitotyön asiantuntijana potilaan ja hänen perheensä terveyttä edistävässä kokonaisuudessa. Röntgenhoitaja voi toimia perus- ja erikoissairaanhoidossa sekä yksityisissä terveystalouksissa tuottavissa laitoksissa. Terveydenhuollon lisäksi röntgenhoitaja voi työskennellä tuotekehittämisessä, markkinoinnissa, tutkimus- ja opetustoiminnassa sekä eläinlääkintähuollossa. Röntgenhoitajan vastuualueeseen kuuluvat hoidosta vastaavan lääkärin läheteellä potilaalle tehtävät kuvantamistutkimukset ja niihin liittyvät toimenpiteet sekä sädehoidot. Näissä työtehtävissä röntgenhoitaja toimii joko itsenäisesti tai moniammatillisessa työryhmässä. Röntgenhoitaja on säteilyn lääketieteellisen käytön ja säteilyaltistuksen optimoinnin asiantuntija terveydenhuollossa. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus säteilyn lääketieteellisestä käytöstä 2000/423; ST 1.7 2003, 3-5; Savonia-ammattikorkeakoulu 2010.)

Savonia-ammattikorkeakoulun (2010) opetussuunnitelman mukaan röntgenhoitajan ammatillinen osaaminen koostuu seuraavista osaamisen osa-alueista:

- Radiografia- ja sädehoitotyön hoitamis- ja ohjaamisosaaminen
- Radiografia- ja sädehoitotyön viestintä ja vuorovaikutusosaaminen
- Radiografiatyön menetelmäosaaminen

- Sädehoitotyön menetelmäosaaminen
- Turvallisuusosaaminen
- Kehittämisen, tutkimisen ja johtamisen osaaminen.

Radiografia- ja sädehoitotyön hoitamis- ja ohjaamisosaamiseen kuuluu keskeisinä asioina muun muassa seuraavia asioita: röntgenhoitaja osaa käyttää erilaisia hoitotyön toimintoja, osaa toteuttaa lääkehoitoa, osaa toimia aseptisesti, osaa toimia ensiaputilanteessa, tietää erilaisten varjo- ja tehosteaineiden sekä radiolääkkeiden ominaisuudet ja osaa käyttää niitä turvallisesti. Viestintä- ja vuorovaikutusosaamiseen puolestaan kuuluu esimerkiksi, että röntgenhoitaja osaa toimia moniammatillisissa työryhmissä ja että hän kykenee viestimään sekä kirjallisesti että suullisesti oman äidinkielen lisäksi myös toisella kotimaisella kielellä ja ainakin yhdellä vieraalla kielellä. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2010.)

Röntgenhoitajan täytyy hallita ja osata käyttää tietotekniikkaa ja erilaisia laitteita hyvin ammatissaan. Radiografiatyön ja sädehoitotyön menetelmäosaamisessa täytyy muun muassa osata erilaisten kuvantamistutkimusten menetelmien ja laitteiden käyttö sekä ihmisen anatomian ja fysiologian tietojen soveltaminen erilaisissa tutkimuksissa. Turvallisuusosaamisessa keskeisintä on, että röntgenhoitaja osaa toimia potilas- ja työturvallisuutta noudattaen etenkin lääketieteellisen säteilynkäytön takia. Kehittämisen, tutkimisen ja johtamisen osaamisalueeseen kuuluvat esimerkiksi oman osaamisen ja oppimisen arviointi sekä kehittämistarpeiden havaitseminen. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2010.)

3 AMMATTITAITOA EDISTÄVÄ HARJOITTELU

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin. Opiskelijaohjauksella tuetaan tietojen ja taitojen soveltamista työelämässä. Tämä on keskeisessä asemassa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2003/352.)

Tutkimusten mukaan opiskelijoiden oppiminen ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana on riippuvaista siitä, kuinka heitä ohjataan harjoittelujakson aikana. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksella pyritään opiskelijan oppimiseen, ammatilliseen kasvun tukemiseen ja edistämiseen. Ohjaus tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa opiskelijan ja ohjaajan välillä. Terveysalan ammattilaisilla on velvollisuus ohjata opiskelijoita, mutta ohjauksen laatu riippuu kuitenkin työyksikön ja yksittäisten ohjaajien valmiudesta ohjata opiskelijoita. (Helin 2004.)

3.1 Perehdytys

Perehdytys on tärkeä osa ammattitaitoa edistävää harjoittelua ja sen tarkoituksena on auttaa opiskelijaa pääsemään mukaan työyhteisön toimintaan. Onnistunut perehdytys mahdollistaa opiskelijan turvallisen harjoittelun. (Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri 2010.) Tanskasen (2005, 64) tutkimuksen mukaan opiskelijat olivat sitä mieltä, että harjoittelupaikoissa olisi hyvä olla opiskelijoille tarkoitettu perehdytys- ja ohjaussuunnitelma. Suunnitelman mukaisesti opiskelijoiden harjoitteluja voitaisiin toteuttaa ja arvioida johdonmukaisesti.

Tutkimustuloksia tarkasteltaessa tulee ilmi, että opiskelijaohjaukseen varattu aika on riittämätöntä sekä opiskelijoiden, että ohjaajien mielestä. (Tanskanen 2005, 63–64; Luojus 2010, 86, 161.) Kajander (2007, 71) toteaa tutkimustuloksissaan, että ohjaajilla tulisi olla enemmän aikaa opiskelijoiden lähtötasoon ja tavoitteisiin tutustumiseen, jotta opiskelijälähtöisyys toteutuisi harjoittelun alusta saakka. Tanskasen (2005, 64, 73–74) tutkimustuloksista käy ilmi, että opiskelijat pitävät resurssien lisäämistä tärkeänä, jotta opiskelijaohjauksen suunnittelua ja toteutusta voitaisiin tehostaa. Resursseja tulisi opiskelijoiden mielestä lisätä sekä harjoittelupaikan että oppilaitoksen osalta, jotta harjoittelun laatua voitaisiin kehittää

yhteistyössä. Tutkimustulosten mukaan myös opiskelijoiden määrään tulisi kiinnittää huomiota suhteessa ohjauksen saatavuuteen harjoittelupaikassa.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin (2010) laatimien opiskelijaohjauksen laatusuositusten mukaan perehdytyksen laatuvaatimus täyttyy muun muassa seuraavilla kriteereillä:

- ”Opiskelijoiden saapuminen harjoitteluyksikköön on suunniteltu etukäteen.
- Perehdytykseen osallistuvat henkilöt ovat valmistautuneet ja varanneet riittävästi aikaa opiskelijoiden vastaanottamiseen.
- Opiskelija perehdytetään suunnitelmallisesti harjoitteluyksikköön ja sen toimintakäytäntöihin harjoittelun ensimmäisten päivien aikana.”

3.2 Työyhteisön ilmapiiri

Työyhteisön ilmapiiri on merkittävässä osassa ammattitaitoa edistävän harjoittelun onnistumisen kannalta. Tutkimusten mukaan myönteinen ilmapiiri harjoittelupaikassa edistää opiskelijan oppimista. Koskinen & Silén-Lipponen (2001, 125) havaitsivat tutkimustuloksissaan, että harjoittelupaikassa, joka on ilmapiiriltään avoin, reilu ja huumorintajuinen, opiskelijat sopeutuvat työyhteisöön paremmin. Opiskelijamyönteistä ilmapiiriä edistää opiskelijan ottaminen tiimin jäseneksi työyhteisössä. Yhteenkuuluvuuden tunnetta edistää esimerkiksi opiskelijan osallistuminen henkilökunnan palavereihin ja koulutuksiin. Tärkeää on myös antaa opiskelijan työskennellä mahdollisuuksien mukaan itsenäisesti. Opiskelijan sulkeminen sosiaalisesti työyhteisön ulkopuolelle puolestaan estää tutkimusten mukaan opiskelijoiden oppimista. (Koskinen & Silén-Lipponen 2001, 125–126; Tanskanen 2005, 63; Kajander 2007, 26–28.)

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin (2010) opiskelijaohjauksen laatusuositusten mukainen harjoitteluyksikön toimintaa koskeva vaatimus on seuraava: ”Harjoitteluyksikössä kaikki työntekijät toimivat yhdenmukaisesti ottaen huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon eettiset periaatteet sekä lait ja asetukset.” Kriteereinä laatuvaatimuksen täyttymiseen ovat muun muassa

- "koko henkilökunta on motivoitunut, sitoutunut opiskelijaohjaukseen ja ilmapiiri on opiskelijamyönteinen
- harjoitteluyksikössä noudatetaan ja toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon eettisiä periaatteita mm. ihmisarvon kunnioitus, oikeus hyvään hoitoon, oikeudenmukaisuus, itsemääräämisoikeus, hyvä ammattitaito, hyvinvointia edistävä ilmapiiri, yhteistyö, keskinäinen avunanto ja kollegiaalisuus ja
- opiskelijoita kannustetaan osallistumaan harjoitteluyksikön jokapäiväiseen toimintaan ja moniammatillisten työryhmien toimintaan."

3.3 Opiskelijan ja ohjaajan ohjaussuhde

Hyvä opiskelijan ja ohjaajan välinen ohjaussuhde on perustana onnistuneelle ammattitaitoa edistävälle harjoittelulle. Tutkimusten mukaan opiskelijan oppimista tukee huomattavasti henkilökohtainen ohjaaja tai ohjaajapari sekä opiskelijan ja ohjaajan välinen hyvä vuorovaikutussuhde (Andrew & Roberts 2003; Tanskanen 2005, 64; Kajander 2007, 71). Koskisen & Silén-Lipposen (2001, 126) tutkimukseen vastanneiden opiskelijoiden mukaan vakaa ohjauskulttuuri edellyttää sitä, ettei ohjaaja vaihdu harjoittelun aikana. Ohjaajan vaihtuminen ilman varaohjaajajärjestelmää lisäsi opiskelijoiden ulkopuolisuuden tunnetta. Tanskanen (2005, 71, 80, 83) tutkimuksen mukaan opiskelijan oppimista edisti ohjaajan myönteinen asenne, aito kiinnostus ohjaamista kohtaan ja sitoutuminen ohjaamiseen. Lisäksi tutkimustuloksista ilmenee, että vastuun saaminen ohjaajilta harjoittelun aikana lisäsi opiskelijan aktiivisuutta ja vastuullisuutta omasta oppimisestaan.

Koskisen & Silén-Lipposen (2001, 127) tutkimuksessa on hyvän ohjaajan persoonallisuuden tunnusmerkeiksi luonnehdittu itseluottamus, suunnitelmallisuus, myönteisyys ja ystävällisyys. Hyvä ohjaaja osaa myös löytää opiskelijasta hyviä puolia epäonnistumisen hetkellä ja rohkaista opiskelijaa. Lisäksi hyvän ohjaajan tunnusmerkkeihin kuuluvat säännöllisen palautteen antaminen opiskelijan toiminnasta, opiskelijaa aktivoivat kysymykset ja toiminnan perustelu. Tutkimuksen mukaan ohjaajan on siedettävä myös oman työskentelynsä kriittistä arviointia.

3.4 Ammatillinen osaaminen

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tarkoituksena on kehittää opiskelijan ammatillista osaamista. Savonia-ammattikorkeakoulun (2010) opetussuunnitelman mukaan röntgenhoitajan ammatillinen osaaminen koostuu hoitamis- ja ohjaamisosaamisesta, viestintä- ja vuorovaikutusosaamisesta, menetelmäosaamisesta, turvallisuusosaamisesta sekä kehittämisen, tutkimisen ja johtamisen osaamisesta. Nämä osa-alueet ovat röntgenhoitajan ammatissa keskeisiä, joten haluamme kyselylomakkeen avulla saattaa Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden kuvantamispalveluiden henkilökunnan tietoon sen, miten röntgenhoitajaopiskelijat kokevat saaneensa ohjausta näillä osaamisen osa-alueilla ammatitaitoa edistävän harjoittelun aikana.

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin (2010) opiskelijaohjauksen laatusuositusten mukaisesti opiskelijan tulee osata käyttää toiminnassa teoria- ja kokemustietoa harjoittelun aikana. Tämä edellyttää muun muassa sitä, että opiskelijaa tuetaan oppimiensa tietojen ja taitojen käyttämisessä, opiskelijalla on mahdollisuus tiedonhankintaan harjoittelun aikana sekä opiskelijaa ohjataan hakemaan työelämässä tarvittavaa oleellista tietoa ja ymmärtämään sen merkitys työelämässä.

3.5 Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välinen yhteistyö

Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välisellä yhteistyöllä mahdollistetaan opiskelijan ammatitaitoa edistävä harjoittelu sekä luodaan edellytykset laadukkaalle ohjaukselle (Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä 2011). Koskisen & Silén-Lipposen (2001, 127) tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden mukaan opettajan tärkeimmät tehtävät ammatitaitoa edistävän harjoittelun onnistumisen kannalta olivat harjoittelupaikan informointi, orientointi ja valmistelu harjoittelujaksolle tulevaa opiskelijaa varten.

Sekä Tanskasen (2005, 66, 83–87) että Luojuksen (2010, 161) tutkimustuloksista käy ilmi, että opiskelijaohjaajat tuntevat terveystieteiden koulutuksen tavoitteet heikosti. Tanskasen tutkimuksessa käy lisäksi ilmi, että harjoittelun ohjaajilla ei ole riittävästi tietoa ammattikorkeakoulutuksesta ja ammatitaitoa edistävää harjoittelujaksoa edeltäneistä teoriaopinnoista. Tanskasen tutkimustuloksissa todetaan myös, että kehittämällä yhteistyötä oppilaitoksen ja työelämän välillä voidaan tehostaa opiskelijoiden oppimista ja ammatillista kehittymistä.

4 OPISKELIJAOHJAUS

4.1 Opiskelijaohjauksen laatuvaatimukset

Savonia-ammattikorkeakoulun terveystalon Kuopion yksikössä on käytössä ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen laatuvaatimukset, joiden mukaan harjoittelun ohjauksen tulisi tapahtua harjoitteluyksiköissä. Laatuvaatimukset pohjautuvat Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2004 julkaisemiin suosituksiin. Suositukset kohdennettiin sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Savonia-ammattikorkeakoulussa näitä suosituksia kehitettiin yhdessä Kuopion yliopistollisen sairaalan (KYS) lastenklinikan kanssa LYHTY-projektissa vastaamaan Savonia-ammattikorkeakoulun terveystalon Kuopion yksikön tarpeita ja vaatimuksia ohjatun harjoittelun ohjaussuhteesta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003; Savonia-ammattikorkeakoulu 2005.) LYHTY-lyhenne on alun perin kehitetty sanoista laadukkaan oppimisympäristön kehittäminen toimintatutkimuksen menetelmällä työelämäyhteistyönä (Jokinen 2011). LYHTY-projektissa kehitettiin toimintamalli, jota voidaan hyödyntää hoitotyön oppimisympäristöjen kehittämisessä. Tähän kehittämistyöhön osallistuivat niin työelämän toimijat kuin terveystalon ammatillinen koulutus. Laatuvaatimusten täyttymiselle on määritelty kriteerit, joiden tarkoituksena on ohjeistaa, kuinka ohjatun harjoittelun ohjaussuhteesta tulisi mahdollisimman antoisa kaikille osapuolille ja etenkin opiskelijalle, joka suorittaa harjoittelujaksoa ja ammatillista kasvuaan terveydenhuollon ammattilaiseksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003; Savonia-ammattikorkeakoulu 2005.)

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiriin (2010) opiskelijaohjauksen laatuvaatimukset ovat:

- ”Koulutus- ja harjoitteluyksiköitä velvoittavilla sopimuksilla ja yksiköissä sovitulla resursseilla turvataan laadukas oppimisympäristö opiskelijan harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Suunnitellulla tiedottamisella varmistetaan harjoittelu- ja koulutusyksikön sekä opiskelijan sitoutuminen ohjaukseen ja oppimiseen.
- Harjoitteluyksikössä kaikki työntekijät toimivat yhdenmukaisesti ottaen huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon periaatteet sekä lait ja asetukset.

- Perehdytyksessä luodaan turvalliset ja hyvät mahdollisuudet opiskelijan harjoittelulle sekä tuetaan opiskelijaa pääsemään työyhteisöön ja sen toimintaan mukaan.
- Opiskelija osaa käyttää toiminnassaan teoria- ja kokemustietoa.
- Harjoittelujakso toteutuu tavoitteiden mukaisesti ja edistää opiskelijan ammatillista kasvua.
- Opiskelijoiden ohjaukseen osallistuville järjestetään ohjausta tukevaa koulutusta ja mahdollisuus osallistua koulutukseen.
- Opettaja mahdollistaa ja varmistaa pedagogisella asiantuntijuudellaan yhdessä ohjaajan/ ohjaajien kanssa opiskelijan laadukkaan harjoittelun ja opiskelijan ammatillisen kehittymisen.
- Opiskelijan arviointi perustuu arviointikriteeristöihin, jotka tukevat opiskelijan tietoisuutta vahvuuksistaan ja kehittämisalueistaan.
- Arviointitieto kehittää työelämän ja oppilaitosten yhteistyötä.”

Laatuvaatimusten lisäksi on laadittu seuraava ohjaajaa koskeva laatusuositus: ”Ohjaaja mahdollistaa ja varmistaa yhdessä opettajan kanssa opiskelijan laadukkaan harjoittelun toteutumisen ja opiskelijan oppimisen” (Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri 2010).

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun lähtökohtana on harjoittelu- ja koulutusyksikön sekä opiskelijan sitoutuminen ohjaukseen ja oppimiseen. Sitoutuminen edellyttää suunniteltua tiedonkulkua yksiköiden välillä. Harjoitteluyksikössä tulee olla nimettynä opiskelijaohjauksesta vastaava henkilö, joka huolehtii ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjausmateriaalien päivityksestä. Opiskelijavastaavan tehtäviin kuuluvat myös opiskelijoiden alkuperehdytyksen järjestäminen, opiskelijapalautteen kerääminen ja henkilökunnan opiskelijaohjauksen koulutuksesta vastaaminen. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2005; Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri 2010.) Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluissa on nimettynä opiskelijavastaava.

Laadukas oppimisympäristö ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteiden saavuttamiseksi taataan koulutus- ja harjoitteluyksiköitä velvoittavilla sopimuksilla sekä yksiköissä sovitulla resursseilla. Tämä tarkoittaa sitä, että harjoittelu- ja koulutusyksiköillä on oltava voimassa olevat ohjaussopimukset. Lisäksi harjoitteluyksikössä on oltava saatavilla opiskelumateriaalia ja mahdollisuus

tiedonhankintaan. Harjoitteluyksikön tulee huomioida resursoinnissa ohjaajien osallistuminen ohjaajakoulutuksiin ja työtehtävien mitoitus. Opettajan tehtävänä puolestaan on mahdollistaa yhdessä ohjaajan kanssa opiskelijan ammatillinen kehittyminen. Tähän sisältyy muun muassa säännöllinen yhteydenpito opiskelijaan ja ohjaajaan, oman ammattitaidon päivittäminen käytännön osaamisessa sekä opiskelijan arvioiminen ennalta laadittujen tavoitteiden ja arviointikriteerien pohjalta. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2005; Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri 2010.)

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tulee tapahtua yksikössä, jossa toimitaan terveydenhuollon eettisiä periaatteita sekä potilaan asema ja oikeudet huomioiden. Terveydenhuollon eettisiin periaatteisiin kuuluvat esimerkiksi oikeus hyvään hoitoon, oikeudenmukaisuus ja itsemääräämisoikeus. Lisäksi harjoittelupaikassa tulee olla hyvinvointia edistävä ja opiskelijamyönteinen ilmapiiri. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2005; Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri 2010.)

4.2 Opiskelijaohjaaja

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjaajana toimiminen on vastuullinen tehtävä, joka edellyttää ohjaajalta riittäviä valmiuksia ohjaajana toimimiseen. Ohjauksessa keskeistä on opiskelijalähtöisyys. Lisäksi on tärkeää tukea opiskelijaa teorian ja käytännöntyön yhteen sovittamisessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2003.) Useissa tutkimuksissa tärkeimmäksi osa-alueeksi opiskelijan oppimisen kannalta on noussut ohjaajan ja opiskelijan välinen ohjauksuhde. Myös harjoittelupaikan myönteinen ilmapiiri on koettu tärkeäksi ammattitaitoa edistävän harjoittelun onnistumisen kannalta. (muun muassa Tanskanen 2005, 82–84; Konttila 2006, 49–51.)

Ohjaajan velvollisuudet ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana koostuvat ohjauksen suunnittelusta ja toteuttamisesta. Ohjauksen suunnitteluun kuuluu tietoisuus opetusvelvollisuudesta, ohjaustyylin kehittäminen tarvittaessa, ohjaukseen sitoutuminen ja opiskelijaa koskevien ohjeiden ja säädösten huomioiminen. Ohjauksen toteuttamiseen puolestaan kuuluu avoimen vuorovaikutussuhteen luominen, osaamisen jakaminen sekä opiskelijan opastaminen työtehtäviin neuvon ja tukien. Ohjaajan tulee arvostaa opiskelijaa tulevana terveysalan työntekijänä ja antaa opiskelijalle vastuuta hänen kykyjensä mukaisesti. Opiskelijoiden ohjaukseen osallistuville henkilökunnan jäsenille tulee järjestää mahdollisuus osallistua ohjaustaitoja tukevaan koulutukseen ja ohjaajien ohjaustaitoja arvioidaan

säännöllisesti osastonhoitajan kanssa käytävissä kehityskeskusteluissa. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2005.)

Opiskelijan arviointi ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa tulee järjestää siten, että se perustuu yhteisesti sovittuihin arviointikriteereihin. Arvioinnin tarkoituksena on tukea opiskelijan tietoisuutta vahvuuksistaan ja kehittämisaalueistaan. Ohjaajan tehtävänä on varmistaa opiskelijan kyky reflektoida ja arvioida omaa toimintaansa kriittisesti. Ohjaajan tulee antaa opiskelijalle palautetta harjoittelun aikana sekä osallistua harjoittelujakson aikana pidettävään loppuarviointiin yhdessä opiskelijan ja opettajan kanssa. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2005.)

4.3 Röntgenhoitajaopiskelijan ammattitaitoa edistävä harjoittelu

Röntgenhoitajaopiskelijan ammattitaitoa edistävän harjoittelun tulee toteutua tavoitteiden mukaisesti ja niin, että se edistää opiskelijan ammatillista kasvua. Opiskelijalla tulee olla perustiedot ja -taidot harjoitteluyksikössä tarvittavasta asiantuntijuusalueesta jo ennen harjoittelujakson alkua. Opiskelijan velvollisuutena on laatia harjoittelujaksolle opetussuunnitelman mukainen realistinen lähtötasokuvaus sekä ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet. Tavoitteiden tulee olla röntgenhoitajan ammatin osaamisvaatimusten mukaiset. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2005.)

Opiskelijan tulee itsenäisesti ja kriittisesti arvioida omaa toimintaansa ja osaamisensa tasoa sekä harjoittelujakson aikana että sen jälkeen. Lisäksi arviointia ja opiskelijan kehittämistarpeiden määrittämistä pohditaan ohjaajan ja opettajan kanssa yhteistyössä. Tavoitteena on, että opiskelija osaa yhdistää toiminnassaan teoriatietoa ja kokemustietoa. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2005.)

5 KVANTITATIIVISEEN TUTKIMUKSEEN SOVELTUVAN KYSELYLOMAKKEEN RAKENTAMINEN

5.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus on tilastollista tutkimusta, jonka avulla voidaan selvittää asioiden välisiä riippuvuussuhteita sekä lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Lisäksi kvantitatiivisella tutkimuksella voidaan selvittää tutkittavassa ilmiössä tapahtuneita muutoksia. Tutkimusmenetelmä soveltuu käytettäväksi erityisesti silloin kun kerätään tietoja selvistä tosiasioista. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään aineistonkeruumenetelmänä yleensä tutkimuslomakkeita, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Kvantitatiiviselle tutkimukselle olennaista on se, että asioita kuvataan numeerisilla suureilla. Yleensä suurimpana haittana kvantitatiivisessa tutkimuksessa pidetään sitä, ettei tutkimusmenetelmällä saada riittävästi tietoa asioiden syistä ja sitä, ettei tutkija pääse riittävän syvälle tutkittavien maailmaan. Tällaisessa tapauksessa on mahdollista tehdä jopa vääriä tulkintoja tuloksista. (Heikkilä 1998, 15–16, 18.)

Teimme opinnäytetyönämme kvantitatiiviseen tutkimukseen soveltuvan kyselylomakkeen Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluihin. Koska opinnäytetyön lopullisena tuotoksena syntyneellä kyselylomakkeella halutaan saada tietoa opiskelijaohjauksen laadusta kuvantamispalveluissa, on tärkeää tietää myös opiskelijaohjauksen laatuun vaikuttavien tekijöiden syitä. Tästä syystä kyselylomake sisältää myös muutamia avoimia kysymyksiä. Näihin kysymyksiin vastatessaan vastaajat voivat halutessaan eritellä ohjauksessa onnistuneita asioita sekä toisaalta siinä mahdollisesti ilmenneitä puutteita.

5.2 Kyselylomakkeen rakentamiseen käytetty aineisto ja sen analysointi

Opinnäytetyömme tarkoitus pohjautui opiskelijaohjauksen laadun tärkeyteen terveysalalla. Opiskelijaohjausta terveysalalla on tutkittu paljon. Aiheeseen sopivaa aineistoa kerättiin tekemällä kirjallisuushaku, jonka avulla pääsimme tutustumaan aikaisempiin tutkimuksiin ja artikkeleihin, jotka käsittelivät opiskelijaohjausta terveysalalla. Kirjallisuushaun tarkoituksena on koota tietoa. Kirjallisuushaku koostuu

alkuperäistutkimusten hausta, arvioinnista sekä tulosten yhdistämisestä. Kirjallisuushaku on tieteellinen tutkimusmenetelmä, jonka perustana on näyttöön perustuva toiminta. Kirjallisuushaku perustuu tutkimussuunnitelmaan ja sen eri vaiheiden raportointiin tulee kiinnittää huomiota, jotta se olisi toistettavissa. (Nissilä 2010.)

Tiedon hankinnan alkuvaiheessa valitsimme aiheeseen sopivat viitetietokannat Savonia-ammattikorkeakoulun Nelli-portaalin aineistolistasta, johon aihealueeksi valitsimme terveysalan. Aineistolistalla on yhteensä 31 aineistoa, joista suurin osa on lehtiartikkelitietokantoja. Alustavasti valitsimme aineistoista ARTOn – kotimaisen artikkeliviitetietokannan, Lindan – yliopistokirjastojen yhteistietokannan ja Academic Search Eliten (EBSCO) – international multidisciplinary journal article database -tietokannan.

ARTOn – kotimaisen artikkeliviitetietokannan, valitsimme, koska se on kattava kotimaisten uusien artikkeleiden viitetietokanta, johon rekisteröidään artikkeleita noin 600:sta jatkuvasti ilmestyvästä aikakauslehdessä (Kansalliskirjasto 2011). Lindan – yliopistokirjastojen yhteistietokannan puolestaan valitsimme, koska se sisältää runsaasti viitetietoja useista eri aineistoista, muun muassa yliopistokirjastojen ja Tilastokirjaston tietokantoihin sisältyvistä kirjoista, arkistoista ynnä muista aineistoista (Linda – yliopistokirjastojen yhteistietokanta 2011). Kansainväliseksi viitetietokannaksi valitsimme Academic Search Elite (EBSCO) – international multidisciplinary journal article database -tietokannan, koska halusimme löytää myös kansainvälistä tutkimustietoa valitsemastamme aihealueesta.

Aloitimme kirjallisuushaun ARTO – kotimaisesta artikkeliviitetietokannasta torstaina 19.5.2011. Aluksi käytimme perushakua, jossa hakusanoina käytimme *opisk? ohja?*. Tämän haun tuloksena löytyi 239 viitettä. Viitteiden suuren määrän vuoksi päätimme tarkentaa hakuamme. Päädyimme käyttämään tarkennettua hakua, jossa hakusanoina käytimme sanoja *opisk? AND ohja? AND harjoittelu?*. Lisäksi rajasimme hakua hakemalla vain viimeisen 10 vuoden aikana julkaistuja aineistoja. Tämän haun tuloksena saimme 10 viitettä. Koska ARTO – artikkeliviitetietokannassa ei ole luettavissa aineistojen tiivistelmiä, valitsimme aineiston nimen perusteella aihealueeseemme sopivimmat kaksi viitettä:

- Koskinen, L. & Silén-Lipponen, M. 2001. Ohjattu harjoittelu oppimiskontekstina sairaanhoidon opiskelijoiden kokemana. *Hoitotiede* 13(2001): 3, 122–131.
- Kiviniemi, K. 2003. Opetusharjoittelun tulkintakehykset: Miten opiskelijat tulkitsevat harjoittelutilanteen?

Seuraavaksi suoritimme kirjallisuushaun Linda – yliopistokirjastojen yhteistietokannasta. Käytimme perushakua, jossa hakusanoina käytimme sanoja *opisk? AND ohja? AND harjoittelu?*. Haun tuloksena löytyi 109 viitettä, joten päätimme rajata hakuamme lisäksi sanalla *laatu?*. Ennen lisärajausta huomasimme viitteiden joukossa aihealuettamme hyvin vastaavan ja tuoreen viitteen, jonka päätimme ottaa mukaan aineistoomme: *Luojus, K. 2010. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli: Ohjaajien näkökulma. Väitöskirja. Tampereen yliopisto*. Perushaulla *opisk? AND ohja? AND harjoittelu? AND laatu?* löytyi viisi viitettä. Näistä viidestä valitsimme kolme tuoreinta ja nimensä perusteella meille sopivinta viitettä:

- Ikonen, M. 2007. Hoitotyön opiskelijoiden ohjatun harjoittelun laatu Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä ohjaajien ja opiskelijoiden arvioimana. Pro gradu. Tampereen yliopisto.
- Kajander, S. 2007. Sairaanhoitajaopiskelijoiden arvioita ohjatun harjoittelun laadusta ja QPL-mittarin arviointia. Pro gradu. Kuopion yliopisto.
- Tanskanen, K. 2005. Ohjatun harjoittelun laatu: kyselytutkimus sairaanhoitajaopiskelijoille. Pro gradu. Kuopion yliopisto.

Academic Search Elite (EBSCO) – international multidisciplinary journal article database-tietokannasta teimme kirjallisuushakua useita kertoja hakusanoilla *nurse student clinical practice* ja *quality* sekä yksittäisillä sanoilla että yhdistelemällä niitä. Haku ei kuitenkaan mielestämme tuottanut aihealueeseemme sopivia viitteitä, joten päätimme kokeilla toista kansainvälistä viitetietokantaa.

Seuraavaksi kansainväliseksi tietokannaksi valitsimme PubMed – International Reference Database of Medicine and Allied Health Care Sciences -tietokannan. Käytimme tarkennettua hakua, jossa meillä hakusanoina olivat sanat *nurse student clinical practice* ja *quality*. Lisäksi rajasimme hakua valitsemalla ainoastaan ihmisiä koskevat englanninkieliset viimeisen viiden vuoden aikana julkaistut viitteet, joiden otsikossa tai abstraktissa esiintyvät valitsemamme hakusanat. Tämän tarkennetun

haun seurauksena viitteitä löytyi 25 kappaletta. Näistä viitteistä aihealueeseemme sopivimmalta vaikutti *O'Driscoll, Allan & Smith. 2010. Still looking for leadership – who is responsible for student nurses' learning in practice? Nurse educ today 2010 Apr; 30(3)*. Luettuamme tutkimuksen tiivistelmän, tulimme kuitenkin siihen tulokseen, ettei kyseinen viite vastaa kirjallisuushakumme aihealuetta riittävästi. Hakuohjelman ehdottamista tätä tutkimusta vastaavista viitteistä huomasimme aihealuettamme vastaavan toisen viitteen *Andrew, M. & Roberts, D. 2003. Supporting student nurses learning in and through clinical practice: the role of the clinical guide. Nurse educ today 2003. Oct; 23(7)*. Luimme tutkimuksen tiivistelmän ja totesimme, että kyseinen viite vastaa hyvin aihealuettamme.

Kirjallisuushaun tuloksena saimme kerättyä siis seitsemän aihealuettamme hyvin vastaavaa viitettä. Päätimme näistä seitsemästä viitteestä rajata aineistomme ulkopuolelle Kiviniemen *Opetusharjoittelun tulkintakehykset: Miten opiskelijat tulkitsevat harjoittelutilanteen?*, koska se vähiten vastaa aihealuettamme. Lisäksi Iikosen Pro gradu *Hoitotyön opiskelijoiden ohjatun harjoittelun laatu Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä ohjaajien ja opiskelijoiden arvioimana* oli jätettävä aineiston ulkopuolelle, koska kyseinen aineisto on Tampereen yliopistollisen kirjaston arkistokappale, eikä sitä lainata kirjaston ulkopuolelle. Koska jouduimme rajaamaan aineistomme ulkopuolelle kaksi kirjallisuushaun viitteistä, päätimme ottaa aineistoomme mukaan yhden pro gradu -tutkielman, johon olimme tutustuneet jo opinnäytetyön aloitusvaiheessa. Halusimme ottaa Susanna Konttilan (2006) pro gradu -tutkielman *Terveysalan opiskelijoiden arvioita ohjatusa harjoittelusta kliinisessä oppimisympäristössä* mukaan aineistoon, koska se vastaa erittäin hyvin aihealuettamme.

Kirjallisuushaun avulla löydettyjen tutkimusten tuloksissa toistuivat keskeisinä seuraavat asiat:

- Ohjaajan ja opiskelijan välinen ohjaussuhde on keskeisessä asemassa harjoittelun onnistumisen kannalta.
- Hyvä perehdytys harjoittelupaikkaan edistää opiskelijan oppimista.
- Hyvä ja opiskelijamyönteinen työilmapiiri edistää opiskelijan oppimista.
- Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan yhteistyö hyödyttää onnistuessaan kaikkia opiskelijaohjauksen osapuolia.

Näistä tutkimuksista ilmenneistä asioista muodostimme teemat kyselylomakkeellemme ja tämä prosessi on kuvattu liitteessä 1.

Aineistolähtöisessä eli induktiivisessa analyysissä on keskeistä se, että edetään yksittäisistä käsitteistä yleisiin teemoihin. Tärkeimpiä asiota induktiivisessa analyysissä ovat aineiston järjestäminen ja tulkinta. Tulkinnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä aineiston suhteuttamista tutkijan käyttämään teoreettiseen näkökulmaan. Aineistomme kattavuuden määrittelimme aineiston saturaation eli kylläytymisen perusteella. Saturaatiolla tarkoitetaan sitä, että aineisto on riittävä kun tietty määrä aineistoa tuo esille teoreettisen peruskuvion tutkittavasta asiasta. (Karasti 2005.) Oman opinnäytetyömme aineiston analyysissä etenimme etsimällä samankaltaisuuksia aineistoomme kuuluvien tutkimusten tuloksista. Tämän jälkeen määrittelimme teoreettisia käsitteitä eli kyselylomakkeen teemoja aineiston perusteella.

Kirjallisuushaun tuloksena löytämämme aineisto sisälsi kolme määrällistä tutkimusta, yhden laadullisen tutkimuksen ja yhden interventiotutkimuksen. Näiden lisäksi aineistoon kuului Konttilan (2006) pro gradu -tutkielma, joka on myös määrällinen tutkimus. Lisäksi aineiston vahvuutena voitiin pitää sen monipuolisuutta tutkimusten tekijöiden eri koulutustasojen vuoksi. Aineisto sisälsi kaksi tutkimusartikkelia, yhden väitöskirjan ja kolme pro gradu -tutkielmaa. Aineisto sisälsi myös yhden ulkomaisen tutkimuksen aiheestamme. Näiden lisäksi aineistoomme voitiin katsoa kuuluvaksi myös Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluiden henkilökunnan asiantuntijuus sekä toisaalta myös jo olemassa olevat kyselylomakkeet, joita käytimme oman kyselylomakkeemme laatimisen tukena.

5.3 Kyselylomakkeen rakenne ja sisältö

Kyselylomakkeen laatiminen edellyttää tutkimusongelman pohtimista ja täsmentämistä sekä perusteellista kirjallisuuteen tutustumista ennen lomakkeen suunnittelua. Kysymyksiä ja vastausvaihtoja suunniteltaessa on pohdittava sitä, kuinka tarkkoja vastauksia halutaan. Lisäksi voidaan miettiä, onko vastausten johdonmukaisuus tarpeellista varmistaa kontrollikysymyksillä. (Heikkilä 1998, 46, 60.)

Kyselylomakkeemme muodostui viidestä osa-alueesta, joihin päädyimme pääasiassa kirjallisuushausta saamamme aineiston perusteella, mutta osittain myös omien kokemustemme, ohjaavan opettajan ja toimeksiantajan toivomusten perusteella.

Aineistoomme sisältyvien tutkimusten perusteella keskeisiksi tekijöiksi ammattitaitoa edistävän harjoittelun onnistumisen kannalta nousivat perehdytys, työyhteisön yleinen ilmapiiri sekä opiskelijan ja ohjaajan välinen vuorovaikutussuhde. Tutkimuksissa (esimerkiksi Koskinen & Silén-Lipponen 2001; Kajander 2007; Luojus 2010) korostui myös oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välisen yhteistyön merkitys. Lisäksi halusimme ottaa kyselylomakkeelle mukaan röntgenhoitajan ammatillisen osaamisen osa-alueet niiden erityispiirteiden vuoksi.

Kyselylomakkeen kysymysten muodostamisesta ja valinnasta on vaikea saada tarkkoja ohjeita ja sääntöjä, jotka ohjaisivat kysymysten muodostamista. On kuitenkin olemassa joitain yleisiä ohjeita, jotka ovat syntyneet erilaisten testien laadinnan yhteydessä. Tärkeimpänä asiana kyselylomakkeen laadinnassa pidetään selvyyttä. Mikäli halutaan saada päteviä tuloksia, on kysymykset pyrittävä laatimaan niin, että ne merkitsevät samaa kaikille vastaajille. Esimerkiksi sanoja ”tavallisesti”, ”yleensä” ja ”usein” tulisi välttää, sillä ne voivat olla hyvinkin moniselitteisiä. Myös lyhyet ja spesifiset kysymykset ovat parempia ja helpommin ymmärrettäviä kuin pitkät ja yleiset kysymykset. Spesifisellä kysymyksellä tarkoitetaan tutkijan rajaamaa kysymystä. Tällaiset kysymykset ovat parempia kuin yleiset, koska yleisiin kysymyksiin liittyy enemmän tulkinnan mahdollisuuksia. Tulisi myös välttää kaksoismerkityksisiä kysymyksiä, sillä kahteen erilaiseen kysymykseen on hankala antaa vain yhtä vastausta. Tulisi siis kysyä vain yhtä asiaa kerralla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 198, 202–204.)

Kyselylomakkeemme väittämät ja kysymykset ovat sekä suljettujen että avoimien kysymysten muodossa ja suurin osa niistä on Likert-asteikollisia väittämiä. Suljetulla kysymyksellä tarkoitetaan kyselylomakkeessa olevaa väittämää tai kysymystä, jonka vastausvaihtoehdot on annettu kyselylomakkeessa valmiiksi. Likert-asteikolla tarkoitetaan järjestysasteikollisia vastausvaihtoehtoja, joista toisessa päässä voi olla esimerkiksi vastausvaihtoehto ”täysin samaa mieltä” ja toisessa päässä ”täysin eri mieltä”. Vastausvaihtoehtoja voi olla 4–9 ja väliin jääville vastausvaihtoehdoille määritetään sanamuodot, kuten ”jokseenkin samaa mieltä” tai ”jokseenkin eri mieltä”. Vastausvaihtoehdot järjestetään siten, että ne etenevät loogisesti myönteisimmästä kielteisimpään tai päinvastoin. Asteikon keskimmäiseksi vastausvaihtoehdoksi voidaan halutessa jättää neutraali vaihtoehto (esim. ”ei osaa sanoa”). (Trochim 2006; Vehkalahti 2008, 24–25.)

Laadimme kyselylomakkeemme alkuun lyhyen saatetekstin kuvantamispalveluiden henkilökunnan toiveiden mukaisesti (Liite 2.). Saatetekstin tarkoituksena on kertoa lyhyesti kyselyn tarkoitus ja motivoida vastaaja vastaamaan kyselylomakkeeseen totuudenmukaisesti. Kyselylomakkeen kaksi ensimmäistä kysymystä ovat monivalintakysymyksiä, joilla selvitetään vastaajien taustatietoja. Kuvantamispalveluiden henkilökunta halusi taustatietokysymykset, jotta jatkossa voidaan tehdä päätelmiä siitä, vaikuttaako vastaajien ikä tai vuosikurssi opiskelijoiden kokemuksiin saamastaan ohjauksesta. Taustatietokysymykset muotoiltiin monivalintakysymyksiksi, koska vastausten kannalta ei ole oleellista tietää esimerkiksi vastaajan tarkkaa ikää. Lisäksi monivalintakysymyksiin on nopea ja helppo vastata kyselylomakkeen alussa.

Avoimiin kysymyksiin kyselylomakkeessa vastataan vapaamuotoisesti. Yleisesti kyselylomakkeissa käytetään suurimmaksi osaksi suljettuja kysymyksiä, mutta avoimiakin kysymyksiä tarvitaan. Ilman avoimia kysymyksiä, voi joitain kyselyn kannalta tärkeitä asioita jäädä kokonaan huomaamatta. (Vehkalahti 2008, 24–25.) Tästä syystä oma kyselylomakkeemme sisältää myös avoimia kysymyksiä. Myös kuvantamispalveluiden henkilökunta koki avoimet kysymykset kyselylomakkeessa tärkeiksi. Avoimia kysymyksiä kannattaa käyttää erityisesti silloin, kun vastausvaihtoehtoja ei tunneta etukäteen. Avoimia kysymyksiä suunniteltaessa on huomioitava, että vastaukselle on varattava riittävästi tilaa. Joissain tapauksissa avoin kysymys voi tuoda vastaajan yleiskäsityksen kysyttävästä asiasta paremmin esiin kuin useat suljetut kysymykset yhteensä. (Heikkilä 1998, 48–49.)

On erittäin tärkeää, että kyselylomake testataan aina ennen sen käyttöön ottoa. Lomakkeen esitestaamiseen riittää 5–10 kohdejoukkoa vastaavaa henkilöä, joiden avulla selvitetään kysymysten selkeyttä, vastausvaihtoehtojen toimivuutta ja lomakkeeseen vastaamiseen kuluvaa aikaa. Lisäksi esitestauksella voidaan selvittää onko jotain olennaista jäänyt kysymättä tai onko joukossa turhia kysymyksiä. (Heikkilä 1998, 46, 60.)

Kyselylomakkeen monipuolisuutta ja käytännöllisyyttä esitetasimme antamalla sen täytettäväksi kuudelle röntgenhoitajaopiskelijalle ja yhdelle valmistuneelle röntgenhoitajalle, joiden palautteen mukaisesti muokkasimme kyselylomaketta sen viimeistelyvaiheessa hieman. Lisäsimme saatetekstiin lauseen palautteen luottamuksellisesta käsittelystä, koska esitestauksessa ilmeni epävarmuutta siitä kuinka kyselylomakkeen vastaukset käsitellään. Lisäksi muokkasimme joidenkin

väittämien sanamuotoja palautteen mukaisesti, jotta väittämät olisivat yhdenmukaisia. Esitestauksella toivomme edesauttavamme sitä, että mahdollisimman moni röntgenhoitajaopiskelija kokee lomakkeen täyttämisen olevan mielekästä.

Keskeisessä osassa kyselylomakkeen laadinnassa on operationalisointi. Operationalisoinnilla tarkoitetaan teoreettisten käsitteiden muuttamista mitattaviksi muuttujiksi. Teoreettisia käsitteitä analysoidaan ja pohditaan, mistä konkreettisista osista ne muodostuvat. Näistä pienemmistä konkreettisista käsitteen osista voidaan muodostaa ymmärrettäviä kysymyksiä tai väittämiä. (Jyväskylän yliopisto 2003.)

Oman kyselylomakkeemme kysymysten operationalisoinnin alkuvaiheessa pohdimme tämän opinnäytetyön aineeseen sisältyvien tutkimusten sekä valmiiden kyselylomakkeiden pohjalta aihealueiden keskeisimpiä sisältöjä. Esimerkiksi perehdytys-aihealueen keskeisimmiksi sisällöiksi muodostuivat alustavasti työyhteisön valmistautuminen harjoittelujakson alkuun sekä perehdytys työyhteisön toimintakäytäntöihin ja -ympäristöön. Kun olimme muodostaneet keskeiset sisällöt kaikille kyselylomakkeen aihealueille, kävimme keskustelemassa Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluiden henkilökunnan kanssa kyselylomakkeen sisällöstä. Yhteistyössä kuvantamispalveluiden henkilökunnan kanssa operationalisoimme kyselylomakkeen aihealueiden keskeiset sisällöt kysymys- ja väittämämuotoon siten, että vastausten perusteella voidaan saada tietoa juuri niistä asioista, mitkä kuvantamispalveluiden opiskelijaohjauksessa ovat keskeisessä asemassa.

Kun olimme operationalisoineet kysymykset ja väittämät mielestämme kuvantamispalveluiden henkilökunnan toiveiden mukaiseksi, lähetimme kyselylomakkeen alustavan version heidän arvioitavakseen. Tässä vaiheessa kuvantamispalveluiden henkilökunnalla oli vain yksi kehittämissuositus kyselylomakkeelle. He halusivat lisätä kyselylomakkeen Likert-asteikollisiin väittämiin, ja varsinkin oppilaitoksen ja työyhteisön välinen yhteistyö aihealueeseen, myös vastausvaihtoehdon *en osaa sanoa*. Huomioimme kehittämissuosituksen ja lisäsimme vastausvaihtoehdon tämän aihealueen väittämiin. Emme kuitenkaan lisänneet sitä kaikkien aihealueiden Likert-asteikollisiin väittämiin, koska kyselylomakkeella halutaan saada tietoa nimenomaan opiskelijoiden mielipiteistä ohjausta koskien. *En osaa sanoa* vastausvaihtoehto saattaa usein olla liian houkutteleva vaihtoehto vastaajalle. Toisaalta jotkut vastaajat saattavat turhautua sen puuttumiseen ja tässä tapauksessa vastausten luotettavuus heikkenee. (Hirsjärvi ym.

2009, 203.) Valitsimme 4–5 portaisen Likert-asteikon yhteistyössä kuvantamispalveluiden henkilökunnan kanssa, koska näillä vastausvaihtoehdoilla saadaan enemmän tietoa vastaajien mielipide-eroista kuin pelkällä samaa mieltä–eri mieltä -vastausvaihtoehtoparilla. Kyselylomakkeen selkeyden ja vastaamisen helppouden säilyttämisen vuoksi koimme 4–5 vaihtoehtoa tähän tarkoitukseen riittäväksi.

Kyselylomakkeemme ulkonäössä pyrimme noudattamaan Heikkilän (1998, 46–48) kuvaamia hyvän kyselylomakkeen ulkonäön piirteitä. Lomakkeen ulkonäössä huomioitavia asioita olivat esimerkiksi seuraavat: lomake ei saa olla liian pitkä, teksti ja kysymykset on asetettava siten, ettei lomakkeesta tule täyteen ahdettua vaikutelmaa ja samaa aihetta koskevat kysymykset tulee ryhmitellä kokonaisuuksiksi ja aihealueilla voi olla selkeät otsikot. Lisäksi lomakkeen alkuun on hyvä sijoittaa helppoja kysymyksiä, joilla saadaan vastaaja kiinnostumaan vastaamisesta.

5.4 Valmis kyselylomake

Valmis kyselylomake (Liite 3.) sisältää lyhyen saatetekstin (Liite 2.) ja yhteensä 35 kysymystä. Kyselylomakkeen kaksi ensimmäistä kysymystä käsittelevät vastaajien taustatietoja ja ne ovat monivalintakysymyksiä. Suurin osa kyselylomakkeen kysymyksistä on Likert-asteikollisia väittämiä (yhteensä 29 kappaletta), joissa on neljä tai viisi vastausvaihtoehtoa. Näistä vastausvaihtoehdoista vastaajaa pyydetään ympäröimään omaa mielipidettensä parhaiten vastaava vaihtoehto. Esimerkiksi kysymyksissä 13. *Ohjaamiseen oli varattu riittävästi aikaa* ja 17. *Sain riittävästi ohjausta asiakkaiden kohtaamiseen* on neljä vastausvaihtoehtoa, jotka ovat täysin samaa mieltä, jokseenkin samaa mieltä, jokseenkin eri mieltä ja täysin eri mieltä. Kyselylomakkeen viimeisessä osiossa *oppilaitoksen ja työyhteisön välinen yhteistyö* on muista osioista poiketen viisi vastausvaihtoehtoa väittämille, koska siihen lisättiin vastausvaihtoehto *en osaa sanoa*.

Kyselylomakkeen kysymykset 6., 16., 29. ja 35. ovat avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat saavat vastata vapaamuotoisesti. Kysymys 6. sisältyy aihealueeseen *perehdytys*, kysymys 16. aihealueeseen *opiskelijan ja ohjaajan välinen ohjaussuhde* ja kysymys 29. aihealueeseen *ammattillinen osaaminen*. Näiden avointen kysymysten tarkoituksena on täydentää näiden aihealueiden Likert-asteikollisten väittämien vastauksia. Kysymyksen 35. *Mitä muuta haluaisit sanoa harjoittelupaikastasi?*

tarkoituksena on, että vastaaja voi halutessaan vapaasti kertoa ammattitaitoa edistävästä harjoittelujaksostaan myös kyselylomakkeen aihealueiden ulkopuolelle jäävistä asioista.

6 POHDINTA

Opinnäytetyönämme laadimme kyselylomakeen Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluihin. Opinnäytetyön tarkoituksena oli, että tuotoksena syntyneellä kyselylomakkeella röntgenhoitajaopiskelijat voivat antaa palautetta saamastaan ohjauksesta ammattitaitoa edistävän harjoittelun päätyttyä. Kyselylomake on kirjallinen ja siihen vastataan anonyymisti. Tavoitteena on, että kyselylomakkeella kerätyn tiedon avulla kuvantamispalveluiden henkilökunta voi tarvittaessa kehittää opiskelijaohjauksen laatua. Toisaalta tavoitteena on myös tehdä palautteen antamisesta helpompaa röntgenhoitajaopiskelijoille.

6.1 Kyselylomakkeen arviointi

Laadimme opinnäytetyönämme kvantitatiiviseen tutkimukseen soveltuvan kyselylomakkeen. Uskomme, että laatimamme kyselylomake palvelee hyvin käyttötarkoitustaan Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluiden käytössä. Tähän vaikuttaa oleellisesti opinnäytetyöprosessin edetessä tehty yhteistyö kuvantamispalveluiden henkilökunnan kanssa. Yhteistyön myötä kuvantamispalveluiden henkilökunta on päässyt vaikuttamaan kyselylomakkeen sisältöön hyvin paljon.

Mielestämme kyselylomaketta oli melko helppo alkaa rakentaa, koska meillä oli niin hyvät pohjatiedot aiheesta tutustuttuamme kirjallisuuteen ja aikaisempiin tutkimuksiin. Myös kuvantamispalveluiden henkilökunnan kehittämis ehdotukset ja toiveet ohjasivat kyselylomakkeen rakentamista hyvin paljon. Mielestämme laatimamme kyselylomake on monipuolinen ja sillä voidaan kattavasti saada palautetta keskeisistä opiskelijaohjaukseen liittyvistä asioista.

Kvantitatiiviseen tutkimukseen soveltuvan kyselylomakkeen laatimisessa erityisen tärkeää on arvioida, kuinka hyvin kyselylomake mittaa määritellyn tutkimusongelmaan liittyviä asioita. Mittarin eli tässä tapauksessa kyselylomakkeen keskeisin tehtävä on saada mahdollisimman tarkkaa tietoa määritellystä tutkimusongelmasta. Mittarin luotettavuutta kuvataan validiteetilla ja reliabiliteetilla, jotka muodostavat mittarin kokonaisluotettavuuden. Validiteetilla tarkoitetaan sitä kuinka hyvin käytettävä mittari todella mittaa mitattavaa asiaa. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan mittarin kykyä tuottaa tuloksia, jotka eivät ole

sattumanvaraisia. (Vehviläinen-Julkunen & Paunonen 1997, 206–211; Heikkilä 1998, 41, 175–179.) Opinnäytetyönämme tuotetun kyselylomakkeen validiteettia olemme arvoineet esitestauksen avulla. Kyselylomakkeen reliabiliteettia kvantitatiivisen tutkimuksen välineenä puolestaan voidaan luotettavasti arvioida vasta sen jälkeen kun riittävän moni röntgenhoitajaopiskelija on täyttänyt kyselylomakkeen. Reliabiliteettia arvoitaessa keskeisintä on toistettavuus. Reliaabeli mittari siis tuottaa samanlaisia tuloksia eri tutkimuskerroilla ja riippumatta siitä kuka tutkimuksen tekee. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Uskomme kuitenkin, että laatimamme kyselylomakkeen reliabiliteettia parantaa huolellisesti laatimamme kysymykset.

Uskomme, että kyselylomake on hyödyllinen myös röntgenhoitajaopiskelijoiden kannalta, koska se helpottaa palautteen antamista harjoittelupaikkaan. Tähän viittaa myös esitestauksesta saamamme palaute. Palaute oli pääosin positiivista ja esitestaukseen osallistuneet röntgenhoitajaopiskelijat sekä valmistunut röntgenhoitaja olivat kaikki sitä mieltä, että kyselylomake on toimiva kokonaisuus. Lisäksi palautteesta kävi ilmi, että kyselylomakkeen kysymykset etenevät loogisesti ja kysymykset käsittelevät monipuolisesti keskeisiä asioita ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa. Vastaajat olivat myös yleisesti sitä mieltä, että kyselylomakkeen täyttäminen oli melko helppoa ja nopeaa. Esitestauksesta saadun palautteen luotettavuutta parantaa mielestämme se, että esitestaukseen valituista henkilöistä suurin osa on ollut töissä tai ammattitaitoa edistävällä harjoittelujaksolla Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluissa. Näin ollen esitestaukseen osallistuneet vastaajat osaavat todennäköisemmin arvioida kyselylomakkeen sopivuutta juuri tähän työyksikköön.

Laatimamme kyselylomake on kirjallinen ja toimitamme sen kuvantamispalveluiden henkilökunnan käytettäväksi sekä paperi- että sähköisessä muodossa. Toimitamme sen myös sähköisessä muodossa, koska sähköistä lomaketta on melko helppo tarvittaessa muokata, mikäli siinä käytön yhteydessä esiintyy joitakin selkeitä puutteita. Lisäksi sähköinen lomake on tulevaisuudessa helppo siirtää Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen intranettiin, mikäli kuvantamispalveluiden henkilökunta haluaa. Tämän opinnäytetyön jatkotutkimuksena voidaan tulevaisuudessa tehdä tutkimus täytettyjen kyselylomakkeiden vastausten perusteella, jolla selvitetään opiskelijaohjauksen laatua kuvantamispalveluissa. Tämän tutkimuksen myötä voidaan saada selville myös kehittämiskohteita, joita opiskelijaohjauksessa mahdollisesti esiintyy.

6.2 Luotettavuus

Tämän opinnäytetyön suurimpina kysymyksinä luotettavuuden suhteen ovat olleet opinnäytetyön tekijöiden kokemattomuus ja kirjallisuushaun sekä sitä kautta lähdeaineiston luotettavuus. On mahdollista, että lähdeaineistomme jäi liian suppeaksi nimenomaan kokemattomuutemme vuoksi. Emme ehkä osanneet arvioida riittävästi sitä, kuinka paljon tutkimuksia lähdeaineistoon pitäisi sisällyttää. Uskomme kuitenkin, että valtaosa oleellisista asioista on käsitelty käyttämässämme lähdeaineistoissa, koska jo näissäkkin tutkimuksissa alkoi toistua paljon samoja asioita opiskelijaohjauksesta.

Olemme kiinnittäneet erityistä huomiota käyttämiemme lähteiden luotettavuuteen. Järjestelmällisen kirjallisuushaun tekeminen oli meille molemmille ensimmäinen laatuaan. Tiedon hankintaa olemme toki aiemminkin tehneet koulutusohjelmamme edetessä, mutta näin järjestelmällinen lähestymistapa tiedonhakuun oli meille uutta. Osasimme kuitenkin mielestämme kuvata kirjallisuushakumme etenemisen melko ymmärrettävästi ja siten, että se on toistettavissa. Kirjallisuushaun toistettavuuden totesimme myös käytännössä etenemällä tässä kuvatun kirjallisuushaun mukaisesti. Tämän tarkistushaun tuloksena saimme samat aineistot kuin alkuperäisessä haussa.

Suurimpana hankaluutena kirjallisuushaun tekemisessä koimme aineiston ja sen haun rajaamisen, koska opiskelijaohjauksesta oli saatavilla niin runsaasti materiaalia. Yritimme käyttää mahdollisimman monipuolisia hakusanoja ja hakea tietoa useista eri tietokannoista, jotta saisimme kirjallisuushaun tehtyä mahdollisimman kattavasti. Kuitenkin kokemattomuutemme vuoksi emme kenties osanneet valita hakusanojamme täysin oikein ja etenkin ulkomaisten lähteiden etsimiseen käyttämiemme hakusanojen valitseminen oli haasteellista. Yksinkertaisella haulla löytyneiden aineistojen määrä oli niin suuri, että hakua oli välttämätöntä tarkentaa, jotta tutkimusten määrä saataisiin rajattua mielekkääksi. Tästä johtuen on mahdollista, että hyvin tarkalla rajaamisella kirjallisuushakumme ulkopuolelle jäi joitakin aineistomme sopivia tutkimuksia. Mielestämme saimme kirjallisuushaun avulla kuitenkin kerättyä monipuolisen aineiston, joka vastaa pääpiirteittäin tehtäväämme etsiä tietoa opiskelijaohjauksen onnistumiseen vaikuttavista tekijöistä terveysalalla.

Olemme arvioineet opinnäytetyömme aineiston luotettavuutta seuraavien kriteereiden mukaisesti: Sekä laadullisten että määrällisten tutkimusten luotettavuutta voidaan

arvioida aineiston keruun ja mittaamisen suhteen sekä toisaalta myös tulosten luotettavuuden suhteen. Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa erityisen tärkeää on arvioida mittarin luotettavuutta sillä tutkimuksen tulokset eivät ole luotettavia mikäli mittari on epäluotettava. Tutkimustulosten luotettavuuden arvioinnissa keskeisimmässä asemassa on tulosten yleistettävyys. Tutkimustulokset ovat sitä luotettavammin yleistettävissä mitä suurempi tutkimuksen otoskoko on. (Vehviläinen-Julkunen & Paunonen 1997, 206–211; Heikkilä 1998, 41, 175–179.)

Opinnäytetyömme aineistosta voidaan todeta, että määrällisissä tutkimuksissa otokset ovat olleet melko suuria ja kaikissa tutkimuksissa tuloksia voidaan ainakin jossain määrin yleistää. Koskisen & Silén-Lipposen (2001) tapauksessa tutkimus on laadullinen ja se edustaa vain pientä maantieteellistä aluetta pienellä otoksella. Kuitenkin halusimme sisällyttää aineistoomme myös ainakin yhden laadullisen tutkimuksen.

6.3 Eettisyys

Opinnäytetyön eettisyyden perustana on ollut Kuopion kaupungin Terveystieteiden tutkimuskeskuksen palvelualueen myöntämä tutkimuslupa opinnäytetyöllemme. Opinnäytetyötä tehdessämme olemme noudattaneet tutkimuseettisiä ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK) on yhdessä suomalaisen tiedeyhteisön kanssa laatinut muun muassa seuraavia tutkimuseettisiä ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä ja sen loukkausten käsittelemisestä:

”-- tutkijat ja tieteelliset asiantuntijat

1. noudattavat tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, se on, rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa;
2. soveltavat tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä ja toteuttavat tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta tutkimuksensa tuloksia julkaistessaan;
3. ottavat muiden tutkijoiden työn ja saavutukset asianmukaisella tavalla huomioon niin, että he kunnioittavat näiden työtä ja antavat heidän saavutuksilleen niille kuuluvan arvon ja merkityksen

omassa tutkimuksessaan ja sen tuloksia julkaistessaan --”
(Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 1,3.)

Opinnäytetyötä tehdessämme kiinnitimme siis huomiota muun muassa huolellisiin tiedonhankinta- ja arviointimenetelmiin. Huolellisella työskentelyllä varmistimme esimerkiksi sen, että emme plagioineet aikaisempia tutkimuksia tai muutakaan lähteenä käyttämäämme materiaalia. Asianmukaisilla lähdemerkinnöillä ja viittauksilla osoitimme kunnioitustamme aikaisempia tutkimuksia ja niiden tekijöitä kohtaan. Rehellisyydellä ja yleisellä huolellisuudella olemme pyrkineet siihen, että koko opinnäytetyöprosessi eteni yleisesti hyväksytyllä tavalla.

6.4 Oma ammatillinen kasvu

Opinnäytetyön tekeminen on tukenut ammatillista kasvuamme. Alun perin olimme ajatelleet täysin erilaista aihetta opinnäytetyöksemme. Aiheemme kuitenkin muuttui nykyiseksi toisen tekijöistä oltua Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden kuvantamispalveluissa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa ja myöhemmin töissä samaisessa paikassa. Yhdessä kuvantamispalveluiden henkilökunnan kanssa keskustellessaan toinen tekijöistä alkoi pohtia, jos alkaisimme opinnäytetyönämme tehdä kuvantamispalveluille kyselylomaketta, jolla kuvantamispalvelut voisi kerätä palautetta antamastaan opiskelijaohjauksesta. Tämän aiheen valinta tuntui mielekkäältä, koska kyselylomakkeelle oli kuvantamispalveluissa selkeä tarve. Olimme jo opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa keskustelleet keskenämme siitä, että haluaisimme tehdä opinnäytetyönämme jotain sellaista, mikä olisi suoraan ja helposti hyödynnettävissä työelämässä.

Opinnäytetyöprosessi on ollut raskas ja aikaa vaativa, joten ainakin organisointi- ja stressinsietokykymme ovat sen myötä kehittyneet. Opinnäytetyötä tehdessämme olemme myös syventäneet tietojamme opiskelijaohjauksesta ja ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta. Nämä ovat hyvin tärkeitä asioita tulevaa ammattiamme ajatellen. Opinnäytetyöprosessin edetessä olemme kehittyneet myös kriittisessä lähteiden arvioinnissa, koska halusimme sisällyttää opinnäytetyöhön ainoastaan luotettavia lähteitä. Röntgenhoitajan ammatilliseen osaamiseen kuuluu tietää perusteita tutkimusten ja kehittämistöiden tekemisestä sekä niiden menetelmistä. Lisäksi röntgenhoitajan tulee osata toteuttaa erilaisia hankkeita ja tutkimuksia sekä kehittämistöitä. Myös oman alan tutkimustiedon käsittely ja kriittinen arviointi kuuluu osana röntgenhoitajan ammatilliseen osaamiseen. (Röntgenhoitajan ammatin

osaamisalueet 2010.) Uskomme, että opinnäytetyöprosessin myötä olemme kehittyneet näillä röntgenhoitajan ammattillisen osaamisen osa-alueilla.

Meille on ollut alusta asti hyvin tärkeää, että saamme tuotettua Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluille hyvän ja käyttökelpoisen kyselylomakkeen. Näin ollen oli tärkeää edetä huolellisesti koko opinnäytetyöprosessin ajan ja arvioida käytettävät lähteet hyvin. Tästä syystä olemme mielestämme oppineet myös ottamaan vastuuta entistä paremmin tekemästämme työstä.

Käytimme opinnäytetyömme riskien arvioinnissa niin sanottua SWOT-analyysia (Liite 4.). Lyhenne SWOT tulee sanoista S=Strengths eli vahvuudet, W=Weaknesses eli heikkoudet, O=Opportunities eli mahdollisuudet ja T=Threats eli uhat. SWOT-analyysin avulla tarkastelimme opinnäytetyötämme sekä ulkoisten että sisäisten tekijöiden kautta. SWOT-analyysi kuvataan nelikenttäanalyysin avulla, joka helpottaa riskien hahmottamista ja sitä kautta niihin varautumista. (Heikkilä ym. 2008, 63.)

Vahvuuksinamme opinnäytetyömme toteuttamisen kannalta olivat toimeksiantajan tarve kyselylomakkeelle sekä aikaisemmat monipuoliset tutkimukset opiskelijaohjaukseen liittyen, joita hyödynsimme opinnäytetyössämme. Heikkoutena puolestaan oli kokemattomuuttamme opinnäytetyön tekemisessä. Opinnäytetyön mahdollisuutena on parantaa opiskelijaohjauksen laatua kuvantamispalveluissa ja toisaalta helpottaa röntgenhoitajaopiskelijoiden palautteen antamista ammattitaitoa edistävän harjoittelujakson päätyttyä.

Opinnäytetyön riskeihin tulee kiinnittää huomiota opinnäytetyöprosessin edetessä. Opiskelijoiden vähäiseen määrään Kuopion kaupungin sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluissa emme voi vaikuttaa, mutta olemme perustelleet opinnäytetyön tarpeellisuutta sillä, että vähäinkin palaute opiskelijaohjauksesta on välttämätöntä ohjauksen laadun tarkkailun kannalta. Tämän SWOT-analyysin ja laatimamme onnistuneen kyselylomakkeen perusteella voidaan todeta, että opinnäytetyön vahvuudet ja mahdollisuudet ovat olleet suurempia kuin sen uhat ja heikkoudet.

LÄHTEET

- Ammattikorkeakoululaki.** 2003/351. 9.5.2003. Viitattu 24.8.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>
- Andrew, M. & Roberts, D.** 2003. Supporting student nurses learning in and through clinical practice: the role of the clinical guide. Viitattu 20.5.2011
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0260691703000765>
- Heikkilä, A., Jokinen, P. & Nurmela, T.** 2008. Tutkiva kehittäminen. Avaimia tutkimus- ja kehittämishankkeisiin terveysalalla. Helsinki:WSOY.
- Heikkilä, T.** 1998. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Oy Edita Ab.
- Helin, R.** 2004. Opiskelijaohjaus osana terveysalan ammattilaisen työtä. Ohjaajan näkökulma. Oulun yliopisto. Hoitotieteen ja terveyshallinnon laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P.** 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi.
- Ikonen, M.** 2007. Hoitotyön opiskelijoiden ohjatun harjoittelun laatu Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä ohjaajien ja opiskelijoiden arvioimana. Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 19.5.2011.
- Jokinen, P.** 2011. VS: LYHTY. Vastaanottaja Paula Kohtalo. Sähköpostikonsultaatio. Lähetetty 28.4.2011. Viitattu 28.4. 2011.
- Jyväskylän yliopisto.** 2003. Kvantitatiivinen tutkimus 1. Kvantitatiivisen metodologian kysymyksiä. Päivitetty 18.2.2003. Viitattu 17.5.2011.
<http://users.jyu.fi/~mmantys/180203.pdf>
- Kajander, S.** 2007. Sairaanhoitajaopiskelijoiden arvioita ohjatun harjoittelun laadusta ja QPL-mittarin arviointia. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 9.8.2011. <http://www.kampus.uku.fi/gradut/2007/3324.pdf>
- Kansalliskirjasto.** Kirjastoala. ARTO-kotimainen artikkeliviitetietokanta. Viitattu 20.5.2011. <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/linna/arto.html>

- Karasti, H.** 2005. Tutkimusmenetelmät. Kvalitatiivisen aineiston käsittely ja analyysi. Oulun yliopisto. Viitattu 19.10.2011. <http://www.tol.oulu.fi/kurssit/tutkimusmenetelmat/TM10AineistonAnalyysi.pdf>
- Kiviniemi, K.** 2003. Opetusharjoittelun tulkintakehykset: Miten opiskelijat tulkitsevat harjoittelutilanteen? Viitattu 19.5.2011.
- Konttila, S.** 2006. Terveysalan opiskelijoiden arvioita ohjatusta harjoittelusta kliinisessä oppimisympäristössä. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Koskinen & Silén-Lipponen.** 2001. Ohjattu harjoittelu oppimiskontekstina sairaanhoidon opiskelijoiden kokemana. Hoitotiede 13 (2001): 3, 122–131.
- Kuopion kaupungin organisaatiokaavio.** 2011. Päivitetty 8/2011. Viitattu 24.8.2011. http://www.kuopio.fi/c/document_library/get_file?uuid=a8e3f5a4-d8a9-4eb6-b3d0-58c4490d4b5e&groupId=31222
- Kuopion kaupunki.** 2010. Terveys. Röntgen. Päivitetty 7.9.2010. Viitattu 14.9.2010. <http://www.kuopio.fi/soste.nsf/TD/091203145749420?OpenDocument&MenuItem=1.2.8.15>
- Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä.** 1994/559. 28.6.1994. Viitattu 24.8.2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559>
- Linda – yliopistokirjastojen yhteistietokanta.** 2011. Opastus. Viitattu 20.5.2011. http://linda.linneanet.fi/F/61C7BFRBQCA5LDA4HY1T43JUGKVM2UK8IUMFTXCDJGPN63TSIH-12600?func=file&file_name=ohje.htm
- Luojus, K.** 2010. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli: Ohjaajien näkökulma. Tampereen Yliopisto. Hoitotieteen laitos. Väitöskirja. Viitattu 9.8.2011. <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-8315-8.pdf>
- Nissilä, P.** 2010. Systemaattinen kirjallisuushaku – hoitotiede. Päivitetty 27.10.2010. Viitattu 9.10.2011. <http://prezi.com/d3rcg9df-afp/systemaattinen-kirjallisuushaku-hoitotiede/>

O'Driscoll, Allan & Smith. 2010. Still looking for leadership – who is responsible for student nurses' learning in practice? Nurse educ today 2010 Apr; 30(3). Viitattu 19.5.2011.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Ammattikorkeakoulutus ja sen kehittäminen. Viitattu 14.1.2011.
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/?lang=fi>

Palvelualueiden organisaatiokaavio. 2011. Päivitetty 6.6.2011. Viitattu 24.8.2011.
http://www.kuopio.fi/c/document_library/get_file?uuid=3f9ff5d4-7480-4762-96a0-01cb357bcd98&groupId=31222

Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä. 2011. Harjoittelun ja työssäoppimisen ohjauksen laatuvaatimukset ja -kriteerit sosiaali- ja terveysalalla. Viitattu 11.9.2011. http://www.vete.fi/Liitteet/2011-06-20_VeTe_PKSSK_tulostus.pdf

Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri. 2010. Opiskelijaohjauksen laatusuosituksset. PSSHP:n opiskelijaohjauksen alueellinen yhteistyöverkosto.

Röntgenhoitajan ammatin osaamisalueet. 2010. Savonia-ammattikorkeakoulu. päivitetty 17.5.2010.

Savonia-ammattikorkeakoulu. 2005. Harjoittelun ohjauksen laatukriteerit. Savonia-ammattikorkeakoulun Terveysala Kuopion tulosalueen koulutuksen kehittämisyhmä. Päivitetty 17.11.2005. Viitattu 12.2.2011.

Savonia-ammattikorkeakoulu. 2010. Röntgenhoitaja (amk) opetussuunnitelma. Terveysala. Kuopio.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2003. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille. Terveysalan ammattihenkilöiden neuvottelukunta. Ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulutuskintojen jaosto. 31.12.2003. Viitattu 14.9.2010. <http://pre20090115.stm.fi/pr1078744181264/passthru.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus säteilyn lääketieteellisestä käytöstä 2000/423. Viitattu 14.1.2011.

<http://www.edilex.fi/stuklex/fi/lainsaadanto/20000423?search=stuklex>

ST 1.7. Säteilysuojelukoulutus terveydenhuollossa. 17.2.2003. Helsinki: Säteilyturvakeskus. Viitattu 14.1.2011.

<http://www.finlex.fi/data/normit/13830-ST1-7.pdf>

Suomen röntgenhoitajaliitto ry. 2011. Röntgenhoitaja ammattina. Historiaa. Viitattu 20.1.2011. <http://www.suomenrontgenhoitajaliitto.fi/index.php?k=7270>

Tanskanen, K. 2005. Ohjatun harjoittelun laatu- kyselytutkimus sairaanhoitajaopiskelijoille. Kuopion yliopisto. Hoitotieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.

Trochim, W. 2006. Likert scaling. Research methods knowledge base. Päivitetty 20.10.2006. Viitattu 19.4.2011.

<http://www.socialresearchmethods.net/kb/scallik.php>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisut. Helsinki. Viitattu 20.12.2010.

<http://www.tenk.fi/JulkaisutjaOhjeet/htkfi.pdf>

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista. 2003/352. 15.5.2003. Viitattu 25.9.2010.

[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352?search\[type\]=pika&search\[pika\]=ammattikorkeakoul*](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030352?search[type]=pika&search[pika]=ammattikorkeakoul*)

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

Vehviläinen-Julkunen, K. & Paunonen, M. 1997. Kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa K. Paunonen & M. Vehviläinen-Julkunen (toim.) Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. 1. painos. Helsinki: WSOY. 206–214.

Liite 1. Kirjallisuushaku taulukoituna

Tutkimuksen tekijä(t) ja nimi	Tutkimusongelma	Tutkimusmenetelmä	Keskeiset tutkimustulokset	Teemat
Andrew, M. & Roberts, D. 2003. Supporting student nurses learning in and through clinical practice: the role of the clinical guide.	<ul style="list-style-type: none"> - Mikä on kliinisen ohjaajan rooli sairaanhoitajaopiskelijoide n tietojen ja taitojen kehittämisen tukemisessa - Mitkä ovat yleisiä puutteita ohjaajan roolissa harjoittelun aikana - Mitkä ovat ohjaajan roolit opiskelijan tukemisessa 	Aineisto kerättiin valtakunnallisesti itsearviointi-kyselylomakkeella 239 opiskelijalta ja 450 kliiniseltä ohjaajalta ensimmäisen opiskeluvuoden lopussa Englannissa.	<ul style="list-style-type: none"> - Ohjaajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde on perustana oppimiskokemuksen laadulle. - Opiskelijat ja ohjaajat jotka tapaavat säännöllisesti voivat kerrata tietoja ja tunnistaa kehittämiskohteita sekä mahdollisuuksia uuden ammatillisen tiedon hankintaan. - Kliiniset ohjaajat eivät ole sidottuja tiettyyn osastokohtaiseen työskentelytapaan -> näkevät todennäköisemmin kokonaiskuvan ja ovat puolueettomia osapuolia. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ohjaajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde - Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välinen yhteistyö
Kajander, S. 2007. Sairaanhoitaja opiskelijoiden	<ul style="list-style-type: none"> Yhteensä 6 tutkimusongelmaa, esim: - Miten harjoittelupaikan ohjaava hoitaja tukee 	Aineisto kerättiin kyselylomakkeella, joka kehitettiin tutkimushankkeessa.	- Ohjattu harjoittelu on tärkeää sairaanhoitajaopiskelijoille ammattiin kasvamisessa. Oppiakseen opiskelijoille tulee harjoittelupaikoissa	- Ohjaajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussu

<p>arvioita ohjatun harjoittelun laadusta ja QPL-mittarin arviointia.</p>	<p>opiskelijan oppimista ohjatussa harjoittelussa</p> <p>- Miten harjoittelupaikka järjestää opiskelijan oppimista edistävää ohjattua harjoittelua? Tarkoituksena selvittää, millaiseksi sairaanhoitajaopiskelijat arvioivat ohjatun harjoittelun laatua sekä arvioida Quality of Placement Learning (QPL) -mittaria.</p>	<p>Tutkimuksen kohderyhmänä neljän eri terveysalan yksikön valmistuvat sairaanhoitajaopiskelijat Itä- ja Keski-Suomessa (yht. 121, joista 100 vastaamassa). Aineisto analysoitiin tilastollisesti SPSS-ohjelmalla ja ristiintaulukoimalla.</p>	<p>taata tarkoituksenmukaisia oppimiskokemuksia.</p> <p>- Henkilökohtainen ohjaaja ja samojen työvuorojen tekeminen ovat tärkeitä opiskelijoille ohjatussa harjoittelussa. Ohjaajille tulisi antaa aikaa tutustua opiskelijoiden lähtötasoon ja tavoitteisiin, jotta ohjaus olisi opiskelijälähtöistä alusta saakka. Myös ohjaajavalintaan tulee kiinnittää huomiota.</p> <p>- Teoreettisen ja käytännöllisen tiedon yhdistäminen on haaste ohjatulle harjoittelulle. Tärkeää olisikin kouluttaa käytännön ohjaajia tuntemaan ops:n ja teoriaopetuksen sisältöä paremmin.</p> <p>- Onnistuneen harjoittelun ja opiskelijan turvallisen toiminnan edellytyksenä on, että opiskelijat perehdytetään ohjattuun harjoitteluun.</p>	<p>hde</p> <p>- Perehdytys</p> <p>- Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välinen yhteistyö</p>
---	---	--	--	--

<p>Konttila, S. 2006. Terveysalan opiskelijoiden arvioita ohjatusta harjoittelusta kliinisessä oppimisympäristössä.</p>	<p>Millaiseksi opiskelijat arvioivat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kliinisen oppimisympäristön ilmapiirin työyksiköissä. - Osastonhoitajien johtamistavat - Hoitotyön lähtökohdat - Työyksikön opetukselliset lähtökohdat - Ohjaussuhteen hoitajan kanssa - Onko taustamuuttujilla yhteyttä opiskelijoiden arvioihin ohjauksesta? 	<p>Aineisto kerättiin kyselylomakkeella terveysalan opiskelijoilta (n=148) Helsingin- ja uudenmaan sairaanhoitopiirissä. Tilastollisina menetelminä käytettiin ristiintaulukointia ja khiin neliö-testiä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Miellyttävä ja avoin ilmapiiri harjoittelupaikalla edistää opiskelijan oppimista ja ammatillista kasvua. - Osastonhoitajan johtamistapa heijastuu myös opiskelijoiden oppimiseen. Ohjatun harjoittelun kehittäminen kuuluu työyksikön kehitystyöhön. - Opiskelijoille tulee antaa perehdytys työyksikköön ja tarjota sisällöllisesti monipuolisia oppimistilanteita. - Henkilökohtainen, motivoitunut ohjaaja on tärkeä asia harjoittelun onnistumisen kannalta. Ohjauskeskustelut tukevat opiskelijan oppimista. 	<ul style="list-style-type: none"> - Työyhteisön ilmapiiri - Ohjaajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde - Perehdytys
---	---	---	--	---

<p>Koskinen, L. & Silén-Lipponen, M. 2001. Ohjattu harjoittelu oppimiskontekstina sairaanhoidon opiskelijoiden kokemana.</p>	<p>Kartoittaa oppimiseen liittyviä tekijöitä ohjatussa harjoittelussa ammattikorkeakoulusta valmistumassa olevien sairaanhoidon opiskelijoiden näkökulmasta. Tavoitteena tunnistaa myönteisen klinisen oppimisympäristön elementtejä ja kehittää mittari sairaanhoidon opiskelijoiden harjoittelupaikkojen arvioimiseksi.</p>	<p>Tutkimusaineistona 10:n sairaanhoidon opiskelijan vapaamuotoinen haastattelu. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällön analyysillä.</p>	<p>- Yhteisöllinen ilmapiiri: Avoin, reilu, huumorintajuinen ilmapiiri auttaa opiskelijaa löytämään paikkansa helpommin.</p> <p>- Ohjaaja: mm. Persoonallisuus ja ohjaushalukkuus keskeisessä asemassa oppimisessa. Hyviä luonteenpiirteitä: itseluottamus, suunnitelmallisuus, ystävällisyys ja myönteisyys.</p> <p>- Opettajuus: keskeisintä järjestely- ja suhdetoiminta, sovittelukyky ja teoreettisen opetuksen käytettävyys. Opettajan läsnäolon merkitys vähäinen, jos opiskelijan asiat sujuvat hyvin harjoittelussa.</p>	<p>- Työyhteisön ilmapiiri</p> <p>- Ohjaajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde</p> <p>- Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välinen yhteistyö</p>
--	---	--	---	--

<p>Luojus, K. 2010. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli: Ohjaajien näkökulma.</p>	<p>Yhteensä 5 tutkimusongelmaa, esim:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Millaista on ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjaus? - Mitä arviointitapoja käytetään ammattitaitoa edistävässä ohjatussa harjoittelussa? <p>Tutkimuksen tarkoituksena on luoda toimintamalli, jonka avulla kehitetään ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjausta ohjaajien näkökulmasta. Tavoitteena on interventiotutkimuksen avulla saada harjoittelun ohjaajien toiminnasta uutta tietoa, jota voidaan</p>	<p>Tutkimusprosessi eteni vaihteittain.</p> <p>Ensimmäisessä vaiheessa laadullisen aineiston ja aikaisempien tutkimusten avulla kehitettiin mittari ja suunniteltiin interventio.</p> <p>Toisessa vaiheessa ennen interventiota kaikille ohjaajille suoritettiin alkumittaus. Kolmannessa vaiheessa interventioyhmän ohjaajille toteutettiin interventio, johon vertailuryhmän ohjaajat eivät osallistuneet. Lisäksi mittariin kehitettiin interventiota mittaava osio.</p> <p>Neljännessä vaiheessa</p>	<p>Tulokset osoittivat, että ohjaajaominaisuudet toteutuivat hyvin ja ohjaustaitonsa vastaajat arvioivat melko hyviksi. Toimintayksiköiden opiskeluilmapiiri oli myönteinen, mutta ohjaajien ohjaushalukkuudessa ja ohjausajan riittävydessä on kehitettävää. Ohjaushalukkuus hieman lisääntyi vertailuryhmässä tutkimuksen seuranta-aikana. Ohjaajilla on oppimistavoitteiden tuntemisessa ja ymmärtämisessä kehitettävää, sillä ohjaajat eivät tunne opetussuunnitelman tavoitteita.</p> <p>Vertailuryhmän ohjaajat pitivät opiskelijoiden tavoitteita selkeämpinä kuin interventioyhmän ohjaajat. Interventioyhmän ohjaajilla toteutui ohjaajien tavoitetietoisuus paremmin kuin vertailuryhmän ohjaajilla. Ohjaajat kokivat arvioinnin vaativana ja vastuullisena tehtävänä. Tulokset osoittavat, että interventiolla on yhteyttä ohjaajien toimintaan ja asenteisiin. Koulutukseen osallistuneiden ja arviointikriteereitä käyttäneiden ohjaajien toteuttama tavoitteellinen ohjaus tehostui,</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Työyhteisön ilmapiiri - Ohjaajan ja opiskelijan välinen vuorovaikutussuhde - Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välinen yhteistyö
--	---	--	--	---

	hyödyntää terveysalan opiskelijoiden koulutuksessa ja harjoitteluissa.	suoritettiin kummallekin ryhmälle loppumittaus. Lopuksi kuvattiin tutkimusten tulosten perusteella ohjauksen toimintamalli ohjaajien näkökulmasta. Tutkimus toteutettiin TAYS:ssa useissa eri toimintayksiköissä.	ohjaushalukkuus lisääntyi, positiivisen palautteen antaminen kasvoi, arviointiyhteistyö lisääntyi ja arviointimenettelyt yhdenmukaistuivat opettajan kanssa.	
Tanskanen, K. 2005. Ohjatun harjoittelun laatu: kyselytutkimus sairaanhoitaja opiskelijoille.	Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata ohjatun harjoittelun laatua terveysalan ammattikorkeakouluissa. Tutkimusongelmat: - Oppilaitoksen, vastaavan opettajan ja opiskelijan rooli opiskelijan oppimisessa ohjatun	Tutkimus oli osa ohjatun harjoittelun laadunvarmistusprojektia. Tutkimusaineisto kerättiin tutkimusta varten laaditulla kyselylomakkeella viiden terveysalan ammattikorkeakoulun viimeisen lukukauden sairaanhoitajaopiskelijoilta	- Oppilaitokset järjestivät hyvin opiskelijan oppimista tukevia harjoittelupaikkoja yhdessä työelämän kanssa. - Harjoittelupaikoissa opiskelijoiden ohjaus- ja perehdytysuunnitelma käytössä vaihtelevasti. - Yhteistyö oppilaitoksen ja työelämän välillä harjoittelun suunnittelussa ja toteuttamisessa sujui suurimman osan mielestä huonosti. - Kaikissa oppilaitoksissa nimettiin harjoittelusta vastaava opettaja.	- Oppilaitoksen ja harjoittelupaikan välinen yhteistyö - Perehdytys - Ohjaajan ja opiskelijan välinen

	<p>harjoittelun aikana</p> <ul style="list-style-type: none"> - Harjoittelupaikan ja sen henkilökunnan rooli opiskelijan oppimista tukevana ohjatun harjoittelun järjestäjänä sekä taustamuuttujien (esim. ikä ja aikaisempi koulutus) yhteys opiskelijoiden arvioihin ohjatun harjoittelun laadusta. 	<p>(N=101). Tutkimusaineisto analysoitiin ristiintaulukoinnilla ja avoimen kysymyksen sisältö analysoitiin sisällön analyysillä.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Opettajan rooli koettiin tärkeäksi. - Opiskelijoiden määrä melko usein oikeassa suhteessa ohjauksen saatavuuteen nähden. - Ohjaajilla ei aina riittävästi aikaa ohjaukseen. - Hyvä ohjaajan ja opiskelijan suhde harjoittelun onnistumisen edellytys. - Ohjaukseen sitoutunut ja opiskelijamyönteinen harjoittelupaikka sekä hyvä työilmapiiri tukivat parhaiten opiskelijan oppimista. 	<p>vuorovaikutussu hde</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työyhteisön ilmapiiri
--	--	--	---	--

Liite 2. Saatekirje vastaajille

Hyvä röntgenhoitajaopiskelija!

Tämä kyselylomake on ohjauksen palautelomake, joka on laadittu toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena Savonia-ammattikorkeakoulussa syksyllä 2011. Opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia kyselylomake, jolla voidaan kerätä tietoa ja saada palautetta röntgenhoitajaopiskelijoilta heidän saamastaan ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksesta Kuopion sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluissa. Työn tavoitteena oli, että laaditulla kyselylomakkeella kuvantamispalveluiden henkilökunta saisi palautetta tarjoamastaan ohjauksesta ja voisi saadun palautteen perusteella mahdollisesti kehittää ohjaustaan, mikäli sille ilmenee tarvetta. Toisaalta työn tavoitteena oli myös helpottaa röntgenhoitajaopiskelijoiden palautteen antamista kuvantamispalveluihin.

Tällä lomakkeella haluaisimme sinun antavan palautetta saamastasi ohjauksesta ammattitaitoa edistävän harjoittelun ajalta Kuopion sosiaali- ja terveyskeskuksen kuvantamispalveluissa. Palautteen antaminen tapahtuu nimettömästi ja palautteesi käsitellään luottamuksellisesti. Vastaathan rehellisesti, jotta saamamme palautteen perusteella voimme kehittyä entistä paremmiksi opiskelijaohjaajiksi.

Kiitos!

Liite 3. Kyselylomake

Taustatiedot

Näillä kysymyksillä kartoitetaan vastaajien taustatietoja. Ympyröi sopivin vaihtoehto.

1. Ikä
- a) alle 20 vuotta
 - b) 20-24 vuotta
 - c) 25-29 vuotta
 - d) 30 vuotta tai yli
2. Vuosikurssi
- a) 1. vuoden opiskelija
 - b) 2. vuoden opiskelija
 - c) 3. vuoden opiskelija
 - d) 4. vuoden opiskelija

Alkuperehdytys/ Vastaanotto työyksikköön

Näiden kysymysten tarkoituksena on kerätä tietoa työyksikön alkuperehdytyksestä.

Ympyröi mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
3. Harjoittelupaikassa oli valmistauduttu harjoitteluni alkuun	1	2	3	4
4. Alkuperehdytys harjoittelupaikan toimintakäytäntöihin oli riittävää	1	2	3	4
5. Alkuperehdytys harjoittelupaikan toimintaympäristöön (tutkimushuoneet, sosiaaliset tilat, työajat, tauot, työvaatteet ym.) oli riittävää	1	2	3	4

6. Mikä alkuperehdytyksessä oli hyvää? Mitä muuttaisit?

Työyhteisön ilmapiiri

Näiden kysymysten tarkoituksena on kerätä tietoa työyhteisön ilmapiiristä. Ympyröi mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
7. Tunsin olevani tervetullut työyksikköön	1	2	3	4
8. Työyksikössä vallitsi opiskelija-myönteinen ilmapiiri	1	2	3	4
9. Työyksikön henkilökuntaa oli helppo lähestyä	1	2	3	4

Opiskelijan ja ohjaajan välinen ohjaussuhde

Näiden kysymysten tarkoituksena on kerätä tietoa Sinun ja ohjaajasi/ohjaajiesi välisestä vuorovaikutussuhteesta. Ympyröi mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
10. Minulle oli nimetty ohjaaja(t) harjoittelun alkaessa	1	2	3	4
11. Ohjaajani oli motivoitunut ohjaamiseen	1	2	3	4
12. Olin itse motivoitunut harjoitteluun	1	2	3	4
13. Ohjaamiseen oli varattu riittävästi aikaa	1	2	3	4
14. Koin saavani riittävästi palautetta harjoittelujakson aikana	1	2	3	4
15. Ohjaus tapahtui lähtötasoni ja tavoitteideni mukaisesti	1	2	3	4

16. Mikä oli mielestäsi hyvää ohjauksessa/ ohjaussuhteessa? Oliko ohjauksessa mielestäsi kehittämiskohteita? Mitä?

Ammatillinen osaaminen

Näiden kysymysten tarkoituksena on kerätä tietoa ammatillisen osaamisen ohjauksesta harjoittelun aikana. Ympyröi mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
17. Sain riittävästi ohjausta asiakkaiden kohtaamiseen	1	2	3	4
18. Saamani ohjaus tuki viestintä- ja vuorovaikutustaitojeni kehittymistä	1	2	3	4
19. Tunsin toimivani työryhmän jäsenenä harjoittelujakson aikana	1	2	3	4
20. Sain riittävästi ohjausta natiiviröntgentutkimusten projektioita koskien	1	2	3	4
21. Sain riittävästi ohjausta natiiviröntgentutkimusten kuvausarvoja koskien	1	2	3	4
22. Sain riittävästi ohjausta natiiviröntgentutkimusten kuvanmuodostusta koskien	1	2	3	4
23. Sain riittävästi ohjausta natiiviröntgenkuvien hyvän kuvan kriteerejä	1	2	3	4

koskien

24. Sain riittävästi ohjausta laitteistojen käyttöön liittyen	1	2	3	4
25. Minua ohjattiin toimimaan säteilysuojelun yleisiä periaatteita noudattaen (oikeutus, optimointi, yksilönsuoja)	1	2	3	4
26. Sain ohjausta ergonomiseen työskentelyyn	1	2	3	4
27. Minulla oli mahdollisuus itsenäiseen tiedonhankintaan harjoittelun aikana	1	2	3	4
28. Saamani ohjaus tuki itsearviointitaitojeni kehittymistä	1	2	3	4

29. Mikä tuki ammatillista kehittymistäsi parhaiten harjoittelujakson aikana? Missä asiassa olisit toivonut lisää ohjausta?

Oppilaitoksen ja työyhteisön välinen yhteistyö

Näiden kysymysten tarkoituksena on kerätä tietoa oppilaitoksen ja työyhteisön välisestä yhteistyöstä. Ympyröi mielipidettäsi parhaiten vastaava vaihtoehto.

Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
---------------------	-------------------------	-----------------------	-------------------	---------------

30. Harjoittelupaikkaa oli riittävästi informoitu harjoittelujaksosta ja sen	1	2	3	4	5
--	---	---	---	---	---

Liite 4. Opinnäytetyön SWOT-analyysi

<p>Vahvuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Toimeksiantajan tarve kyselylomakkeelle -Aikaisemmat samankaltaiset kehittämistyöt ja tutkimukset 	<p>Heikkoudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Kehittämistyön tekijöiden kokemattomuus kehittämistyön tekemisessä
<p>Mahdollisuudet</p> <ul style="list-style-type: none"> -Opiskelijaohjauksen laadun parantaminen -Palautteen antamisen helpottuminen 	<p>Uhat</p> <ul style="list-style-type: none"> -Opiskelijoiden vähäinen määrä -Saadaanko palautetta kuitenkaan tarpeeksi kattavasti -Lomakkeen täyttämättä jättäminen -Onko lopullinen palautelomake realistinen mittari opiskelijaohjauksesta työyksikössä?